

Tabor

1943 - 1998

Spomin junakom GRČARIC, TURJAKA, VEL. OSOLNIKA, GRAHOVEGA

1998

EL FORTIN

5-6

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov
TABOR je last in vestnik Tabora SPB. — Mnenja Tabora SPB
predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič
Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo
lic. Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene
Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los
Anticomunistas Eslovenos Unidos.

Director: Ing. Antonio Matičič,
Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.
Propietario: lic. Ivan Korošec

Composición, diagramación, armado e impresión:
Talleres Gráficos VILKO S. R. L., Estados Unidos 425
(1101) Buenos Aires, Argentina, Tel. 362-7215/307-1044
Fax: 307-1953 - E-mail: vilko@ciudad.com.ar

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 321.385

NAROČNINA: Za vse države 20 USA dolarjev.

Naročila, reklamacije, nakazila, pošiljajte na naslov:
Bogoslav Sustersic, Gral. Vacca 988 (1686) Hurlingham
Pcia. Buenos Aires, Argentina.

Dopise, članke in ostalo pošto pošiljajte na naslov:
Ivan Korošec, A. Lanz (C. 24) 4391, 1884 Berazategui,
Pcia. Buenos Aires, Argentina.

**KO „TABOR“ PREBERETE,
POŠLJITE GA V DOMOVINO!**

**Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!**

Mayo-Junio 1998 • Buenos Aires • Maj-Junij 1998

Florijan Slak

Spoštovanje in zahvala

Na Vetrinjskem polju v maju 1945, ko so Angleži poslali v Titova morišča, kot ceneni drobiž za poravnavo računov svojim najemnikom (mercenary), 12.000 Slovenskih domobrancev in je vse naše vodstvo, politično, vojaško in duhovno totalno odpovedalo, je še čakalo isto pot 7.000 slovenskih civilnih beguncev, med katere so se pomešali tudi nekateri domobranci.

„Zavezniški“ tovornjaki in tanki za spremstvo so bili že pripravljene, da izvršijo še zadnje dejanje „REŠITVE“ SLOVENSKEGA IN SLOVANSKEGA PROBLEMA, PO ISTEM VZORCU KOT JE HITLER „REŠEVAL“ ŽIDOVSKI PROBLEM. NAMEN JE BIL ISTI: HITLERJEVE PLINSKE PEČI; STALINOVA IN TITOVA BREZNA V SOVJETSKI ZVEZI, SLOVENIJI IN NA BALKANU.

Toda zgodil se je čudež za vse te tisoče brezpravne raje; brezpravne v pravem pomenu besede, kateri bi upravičeno dali ime: „BELI SUŽNJI 20. STOLETJA. Vodja tega civilnega taborišča je bil slovenski zdravnik dr. Valentin Meršol, poveljnik istega pa, kanadski major Paul H. Barre.

Ne bom pisal, kako sta dva velikana naše dobe rešila te tisoče „zaznamovanih iz rodu slovenskega“... O tem je bilo že dosti pisanega, a malo povedanega.

G. Barre se še vedno dobro spominja po 53. letih Vetrinja, dr. Meršola s katerim sta reševala življenja tisočev, kar pravi, „da je storil to kar je bilo možno v situaciji“.

Ko je bil premeščen iz Vetrinja, mu je slovenski pevski zbor zapel v slovo, naravno nič ni razumel vendar dojel je zahvalo preživelih. Z

njegovim odhodom pa je bil pozabljen naslednjih 25. let.

Ob 25. obletnici Vetrinja smo domobranci društva „Tabor“ našli majorja Barreja in dr. Meršola v Geneva, Ohio v juniju 1970. To je bilo srečanje! Res, bil je dan, „ki ga je naredil Gospod...“

Ob tej priložnosti sem napisal za „Tabor“ članek, ki je bil zavržen, ker je bil za tisti čas preveč „oster“. V njem je bil tudi sledeči odstavek: „Ni bilo ne političnega, ne vojaškega, ne duhovnega vodstva, ki so nas pripeljali v Vetrinj, da bi tem dvema rešiteljema, za 25. letnico izrekli vsaj suho ‚hvala‘. Gospodje, to je velika kulturna pomanjkljivost.“

G. Barre zelo rad pride med taborjane v Toronto, kjer se počuti med svojimi. Ko smo bili na slovenski svatbi v Montrealu, kjer je bilo v dvorani nad 200 ljudi, večinoma mladih, mi je rekel: -„Vas vseh tukaj ne bi bilo, če mene ne bi bilo v Vetrinju...“

Kako velika resnica, katere se žal že mnogi ne zavedajo.

G. Barre, ki živi v Montrealu je letos praznoval svoj 92. rojstni dan. Ob tej priložnosti je domobransko društvo „Tabor - Toronto“ pod predsedstvom požrtvovalnega slovenskega kulturnega delavca g. Blaža

Major Paul Barre na slavnosti svoje 92. letnice v Torontu z zakoncema Potočnik Blaž in gospa Angelca.

VAM ZLOČINSKO POKONČANI NESMRTNI JUNAKI SOBORCI IN BRATJE NAŠI VAM SLAVA IN VEČEN SPOMIN

Potočnika, organiziralo kosilo v Tomšičevi restavraciji, kjer se je zbralo nad 150 taborjanov, med katerimi je bilo še precej tistih, ki se g. Barre-ja spominjajo iz Vetrinja.

Slavnostni govornik je bil Blaž Potočnik, z lepim pozdravnim nagovorom visokemu gostu. G. Barre se je v svojem duhovitem govoru spominjal Vetrinja in pok. dr. Meršola, kateri se mu je utisnil v vse življenski spomin. Prav tako tudi srečanja na Slovenski pristavi v Geneva, Ohio, leta 1970, kjer sta se zopet srečala z g. dr. Meršolom, po 25. letih in zadnjič. Spomnil se je tudi pok. inž. Franceta Gruma in še pripomnil, da je bil tudi tam Slak z ženo in malo hčerko... Pozneje je nama rekel: „Iz leta 1970 v Geneva, Ohio, smo tukaj samo še trije...“

Po kosilu so prinesli torto s svečkami in Blaž Potočnik je intoniral, da je mogočno, iz vseh src privrela zahvala in voščilo: „Happy Birthday to you...“ Zanimivo je bilo videti ljudi v vrsti, ki so mu pristrčno segali v roko, ob spominu s srečanja v Vetrinju.

Ko je g. Barre pred 53. leti na Vetrinjskem polju reševal življenja slovenskih beguncev, si prav gotovo niti v sanjah ne bi mogel predstavljati, da bo ob času njegovega 92. rojstnega dne doživel in srečal tedaj mladega slovenskega begunca in sedanjega torontskega kardinala, katerega prav tako ne bi bilo, če ne bi tudi njega rešil, kot tisoče drugih. Njegovo srečanje s kardinalom Alojzijem Ambrožičem je bil izreden slučaj v njegovem življenju.

Ob srečanju z g. Barre-jem v Torontu je bilo zelo razveseljivo videti stare znance, prijatelje in soborce. Vedno manj nas je. Čas zahteva svoje. Mnogi že tiho odhajajo za mrtvimi bataljoni, kamor bomo odšli vsi, kot pravi rek: „Star vojak ne umrje, samo izgine“.

Do tedaj pa Vam vsem domobranski pozdrav, kjerkoli ste že, v Sloveniji ali po svetu.

Bog Vas živi!

Ko se zmračí...

ko začutim v prsih svobodnejši udar srca; ko kri sproščeno potrka na stene žil; ko se misel, katero je dan vozljal v boleče sklopke, razvije; tedaj, bratje, se vsa moja bit vrača med Vas. Iščem Vas, kličem Vas, kjerkoli ste: v Rogu, Mozlju, Teharjih, Krimski jami, Toškem čelu, kjerkoli... Nad vso Slovenijo se razpenja moja misel in drami Vaša strohnjena srca, zbira Vaše bele kosti.

Vidim Vas, bratje, vse: znane in neznane. Čete in bataljone slovenske vojske gledam, zmagoslavne, nepremagane. Izdali in pobili so Vas, bratje, zahrbtno, hinavsko. Premagali nikoli.

Ubili so Vaša telesa, grobove Vaše so steptali in izravnali, misli svobodne, ljubezni do domovine, Vam ubiti niso mogli. Ne v Vas ne v narodu. Vaša dediščina živi v srcih vseh poštenih Slovencev, doma in na tujem. Živi! In bo živela! Bratje, zato, da misel svobode živi, ste Vi morali umreti. Telesno. Za čas in zgodovino niste mrtvi. Mrtvi nikoli ne boste. Mi

vsi srkamo življenje iz vaše smrti. Živimo po Vas, v Vas, zaradi Vas. Ker ste Vi za nas, za narod živeli. In - umrli. Za narod, za nas.

Slovenska mladost, ustreljena v najsijajnejšem poletu. Slovenska kri, iztočena v sinjo pomlad. Za vselej slavni bratje, kjerkoli mrtvi, v Bogu uživajte mir, po nas sprejmite pozdrav. Mrtvi in živi smo eno. Smo slovenske čete, nepremagljive; smo bataljoni, udarni, na pohodu. Za Boga! Za Slovenijo! Za Vas, bratje, ki nam moč in življenje in svobodo dajete! Mrtvi na mrtvi straži; Vam in domovini pozdrav! Pozdrav živih, ki živeti hočejo.

Ko se zmračí... večer za večerom... kjerkoli ste: bratje, pozdrav! Vam, sinovi Slave!

IGOR

Polkovnik Milko Vizjak
in P. polkovnik Vuk Rupnik
z ženo Zinko

Smo in ostajamo

tam, kjer smo bili med komunistično revolucijo:

Obramba narodu proti boljševiškem nasilju (sedaj preoblečenemu).

Obramba cerkvi proti nasilnemu brezboštvu.

V pomoč revnim, zapostavljenim in mladini na križpotju. V zavetje preganjanim in ustrahovanim.

Poleg vsega tega v revoluciji, pa je bila v vrstah naše generacije trdna odločnost po novi, resnični svobodi ne samo izpod okupatorja in komunizma, temveč tudi osebni svobodi človeka v spoštovanju njegovega dostojanstva, v čutu solidarnosti, enakopravnosti, pravičnosti, v gmotni in duhovni zaščiti družine, v obrambi delavskega sloja in vsej pomoči revni, za študij prizadevajoči se mladini ter pošteno plačilo za pošteno delo.

Da, tudi za vse to je bila naša borba, kajti v nas samih je ob nastopu krvave komunistične revolucije vstala resnična prizadevna revolucija socialne pravičnosti. In to „borbo“ danes nadaljujemo v prizadevanju poštene, iskrene politike v priznanju avtonomije družini, veri, umetnosti, znanosti, politiki, obveščanju.

V znamenju „narodnoosvobodilne borbe“

S to željo se narod vključuje v gibanje parlamentarne demokracije, katera se prizadeva za socialno pravično družbo.

Človeška družba je odraz človeškega delovanja in smisel človeka je tudi prispevek k skupnosti v kateri živi.

Večinska pripadnost naroda rimo-katoliški cerkvi je garantija osebne in narodove svobode. Zato se prizadevanja zdrave socialne politike dopolnjujejo z dejavnostjo Cerkve.

V demokratični skupnosti (delu naroda, v narodu ali državi) ne more biti privilegiranih in manjvrednih, kajti demokracija ni le vlada večine, temveč tudi zaščita manjšine.

Osnovne vrednote demokracije so **svoboda, pravičnost, solidarnost.**

Svoboda enakopravnosti, ne liberalna, ki je svoboda močnejših.

Pravičnost, ne samo pred zakoni, temveč tudi v socialnem in ekonomskem prizadevanju.

Solidarnost, ne samo pomoč potrebnim, temveč tudi odprava krivic in privilegijev.

Bili smo in ostajamo na fronti domovine, dokler vrednote Božje in človeške postave ne bodo last naroda!

Mrtvo jezero potopljenih okostnjakov.
Leta 1945 partizansko taborišče smrti domobrancev,
žena, deklet, otrok in dojenčkov

Svetinjica Brezmadežne

Pospravljaj sem po omari in urejal svoje stvari. Koliko se je že nabralo v enem letu! Ko sem prišel v tujino, sem imel na sebi strgane vojaške cape, drugega nič. Pa povsod najdeš dobre ljudi, ki se v božjem imenu usmilijo siromaka. Tudi mene so se, da sem bil dostikrat ganjen nad dobroto do tujega študenta.

„Saj še v nahrbtnik ne gre več,“ sem se dobrovoljno jezil in se spomnil, kako sem si moral v Vetrinju izposoditi hlače, če sem hotel k sobratom v celovski kapucinski samostan.

Med kosi obleke sem našel tudi svojo vojaško kapo. Ha! Kolikokrat jo je pral dež in se mi je iz nje cedilo po vratu, da me je mučila vso pot neprijetna mrzlot. Kolikokrat je bila vsa prepotena od mojega znoja, ko smo hiteli v hrib, da sovražniku zastavimo pot, ali drveli v napad, iskali kritja ter se metali po tleh. Mnogokrat je zažvižgalo mimo nje, da mi je kar brnelo v ušesih. Koliko spominov!

Obračal sem jo v roki in se ji smehljaj.

„Dosluzila si, nič več te ne potrebujem“, sem ji dejal; in ji staknil kokardo. Srebrni dvoglavi orel je romal med moje vojaške spominke, kapo pa sem zagrabil z obema rokama in krepko potegnil, kot bi hotel z enim mahom uničiti vse težke ure vojaškega življenja.

Z znojem prepojeno blago je takoj popustilo. Resknilo je, počili so šivi in kapa je bila na dvoje.

Tedaj pa je nekaj svetlega padlo izza podloge in rahlo zažvenketalo po tleh. Sklonil sem se in pobral. Bila je svetinjica Brezmadežne. Navadna svetinjica, drobna kot noht na nezincu, kakršnih sem videl že nešteto v življenju, jih dobil v dar in jih tudi sam poklanjal v spomin.

Svetinjica Brezmadežne!

Držal sem jo na dlani in se začudeno izpraševal: „Kdaj sem jo dal v kapo?“

Nisem vedel, da me je kot vojaka spremljala po vseh potih.

Pa mi je kmalu postalo jasno: Mati!

Tistikrat je moralo biti, ko mi je prala vojaško obleko. Da, spomnil sem se: ko sem prišel domov ponjo, je ravno končala šivanje pri kapi. Nekaj je hotela reči, pa je samo komaj rahlo premaknila ustnice in umolknila.

„Kako dolgo jo boš še nosil?“ je zašepetala čez čas in trenila z mokrimi očmi, da bi zakrila in zadušila solze, ki so ji hotele privreti na zgubana lica.

Mati, mamica! Kako je oživel v meni spomin na tisti dan. Gledal sem te v duhu, kako si šla iskat svoj rožni venček na nočno omarico. Drobna svetinjica je visela med jagodami. Morda si jo dobila v dar, morda ti je bila posebno drag spomin. Že mnogo let si jo poljubovala po sleherni molitvi

rožnega venca. Tisti dan pa si jo imela poslednjikrat v rokah.

Spoštljivo si jo odtrgala od niza belih jagod.

„Spremljaj mojega sina, o brezmadežna Devica! Varuj ga in pripelji zdravega domov! Če pa je božja volja, da pade za domovino, mu bodi milostna priprošnjica ob smrtni uri. Samo živega naj ne dobe v roke, Mati božja, samo živega ne! Prešibka sem, da bi prenesla... Ti me razumeš, Marija, ki si trpela pod križem...”

Tako si šepetala, o mati, in šivala svetinjico pod podlogo moje vojaške kape. Vsak bodljaj s šivanjko ti je priklical v oči biserno solzo, ki je zdrknila po bledem licu in utonila v blagu...

Svetinjica Brezmadežne je vršila materino naročilo. Spremljala me je in varovala. Čudeže je delala po njej Mati Božja.

To sem čutil tistikrat, ko sem držal najdeno svetinjico v rokah in jo nežno božal. Šepetala mi je spomine na mater, jaz pa sem tiho poslušal in - molil.

Zvečer, ko je po vsej baraki zavladal skrivnosten mir, sem sedel pri sveči in pisal domov.

„Bog ti povrni, mamica moja! Našel sem tvoj zaklad in hranil ga bom, dokler Ti ga ne pritrdim nazaj na rožni venček z belimi jagodami...”

Ob robu papirja pa je ležala svetinjica Brezmadežne in mi na mater narekovala pozdrav iz tujine...

p Bazilij OFM (po Ave Mariji)

Slika vredna spomina.

Poroka domobranskega častnika inž. Antona Matičiča-Savota z nevesto Lino Frančič leta 1944 v Kostanjevici.

Poročna priča je bil stotnik Ivan Resman (na desni neveste) pozneje krstni boter sinu Tomažu Matičiču.

Odlomek

„Ne vrne več se mož in sin...“

Kot mlada deklica sem prisluhnila šepetanju: „Veš, sliši se, da so v Kočevskem Rogu vse pomorili: Cvarova dva, Šeničeva dva, Hostarjevega Jožeta in tisoče drugih. Država pa pravi da so pogrešani...“ Čutila sem, da mora to šepetanje ostati med štirimi zidovi.

1947. Vrne se nam stric iz Avstrije. Z bolečim srcem nam takole pove: „Rekel sem jim: ‚Fantje, ne hodite, počakajmo še nekaj časa, da se doma malo pomiri‘. Toda prijatelji so se pridružili transportom. Zadnjič sem jim segel v roke! Šemicev Ivan je še rekel: ‚Kamor gre Vinko, tja grem tudi jaz! Šla sta, brat za bratom - v grob.“

Cvarova dva, Šemičeva dva, Hostarjev Jože in tisoči drugih so bili mučeniki, ki so v nekaj dneh križevega pota našli pokoj na različnih moriščih v Sloveniji.

Stric, Žnidarjev Ivan, pa je bil mučenik na drugi način. Njemu so opojeni zmagovalci gazili dušo celih 45 let. Kljub obljubam amnestije, mu je bila podržavljena domačija z novo hišo. Dolga leta je prepaden hodil na sodišče v Kočevje, da reši svoje najdražje, saj je bil kmečka grča. Vlada vsa leta ni enkrat pozabila terjati davkov. Če ni bilo denarja, so odpeljali tele ali kar je bilo zanje primerno.

Končno je bilo čutiti, da je urejeno. Zapoznelo si je izbral dobro slovensko dekle za nevesto. Rodila sta se jima sin in hčerka. Sedaj je Ivan imel naslednika. Sin je dorasel in, kot so stoletja delali slovenski kmetje, mu je Ivan želel izročiti domačijo. Leta 1979 Ivan zopet poroma na sodišče v Kočevje. Rekli so mu: „Ti nimaš kaj delati, saj ni Tvoje! In če hočeš naprej živeti v hiši moraš plačati! Z nepopisno bolestjo, ponižan in poteptan se je starček vrnil domov, se usedel na prag in zjokal. Sedaj je bil berač. Oropan je bil osnovnega človeškega dostojanstva. Ivan sedaj svojemu potomcu ni imel drugega izročiti kot svojo poštenost in trpljenje.

Pot v begunstvo

V četrtek 3. maja 1945 so iz Rakeka v smeri proti Cerknici odšli zadnji domobranci. Ponoči so iz postonjske strani prišli partizani. Zjutraj so hodili po vasi, bili so nekje iz juga, potem so še isti dan 4. maja odšli proti Cerknici.

Z Micko Mišič iz Bločic, njeno sestrično Mimi in, se mi zdi, še njeno prijateljico Rezko smo se dogovorile, da odidemo v begunstvo. V soboto zjutraj 5. maja smo odšle po cesti čez Unec. Nikjer ni bilo partizanov, tudi v Logatcu ni bilo nobenega vojaštva. Od Dolnjega Logatca naprej smo šle na levo naprej, da bi se izognile Vrhniki. Zvečer smo prosile za prenočišče na neki kmetiji.

V nedeljo 6. maja smo prišle v bližino Dobrove, kjer smo ob nekem gozdiču našle nekaj beguncev iz Notranjske. Med njimi je bila moja sestra Marica in njena prijateljica Metoda. Oni so prišli od strani Cerknice čez gozdove skupaj z domobranci.

Pri nas se je oglasil domobranski podporočnik Stane Tomažič. Dekleta iz Bločic so ga poznale še iz Grahovega, kjer je bil vaški stražar nato domobranec in se je rešil, ko so partizani napadli to postojanko. Me iz Loške doline smo ga poznale na Rakeku. Svetoval nam je, naj gremo proti Koroški kar po cesti.

Še isti dan smo se napotile skozi Ljubljano, ki se mi je zdela kot opustela, brez prometa. Samo na dolenski strani je bilo slišati streljanje. Zvečer smo prosile za prenočišče v Šentvidu nad Ljubljano in prespale nad nekim hlevom.

Zjutraj v ponedeljek 7. maja smo odšle peš na Gorenjsko. V Kranju smo šle molit v neko cerkev nad Šavo. Bilo je pozno. Prišle smo do Trziča in prespale na pogradih v nekih barakah. Tam so bili nemški vojaki, neki Francozi in slovenski begunci. Nihče se ni zmenil za nas, dobile pa smo nekaj za jesti. Drugo jutro, 8. maja smo se napotile proti Ljubelju. Ker je moja sestra znala malo nemško, je prosila Nemce, ki so imeli avtobus, če bi mogli vzeti še nas, da bi lažje prišle skozi predor. Imeli so namreč še prostor v avtobusu. Privolil je in tako so nas takoj na drugi strani pustili, njim se je pa zelo mudilo naprej. Po ovinkasti cesti, ki se spušča navzdol, smo morale hoditi pravzaprav nad cesto, kar je bilo težavno, ker je takoj nad cesto breg. Cesta je bila zavzeta z vozili, t.j. avti in tovornjaki.

Ko smo prišle v Borovlje, smo videle neko ženo, ki je naglas jokala. Povedala je, da na mostu čez Dravo straži partizan in ne upajo naprej. Naša skupina šestih deklet je odločila, da gremo po cesti na zahod, če ne maramo proti Celovcu na sever. Za nami je pripeljal tovornjak, na njem je bilo nekaj

ljudi, med njimi več deklet z Vrhniko pri Ljubljani ter neka žena z otrokom. Sprejeli so še nas in odpeljali smo se po cesti. Na desni so bile njive, na levi se je dvigal breg z nekaj drevesi, zadaj pa gore.

Kar naenkrat nam pripelje nasproti tovornjak poln partizanov s partizansko zastavo in pelje mimo nas. Za njim smo videli še drugi, tretji in še več tovornjakov s partizani. Ker je naš voznik verjetno uvidel, da ne bo mogel srečno naprej, je ustavil in kar je bilo moških, so začeli teči na levo v breg. Tudi partizani so ustavili, skočili s tovornjakov in začeli streljati za bežečimi. Me smo ostale vse v strahu, počasi stopile s tovornjaka in ker se tisti trenutek nihče ni zmenil za nas, se je naša skupina oddaljila ter se skrila ob njivah na desno za nekim grmom. To je bilo dopoldne v torek, 8. maja.

Ko se nam je zdelo že bolj varno, smo odšle naprej, a bolj po poljskih poteh. Prenočile smo pri neki ženi, ki je čakala, da se sin vrne iz vojske. Zgodaj smo se od nje poslovile ter nadaljevale pot proti zahodu.

Dva dogodka sta se vtisnila v spomin:

Ko smo se po poljski poti bližale poslopju, ki je bil videti šola, smo zagledale na dvorišču v krogu sedeče partizane. V sredini je stal človek, mislim, da je bil nag. Ali so ga mučili? Kdo je bil? Nihče ni gledal drugam kot v tistega človeka, zato nas niso opazili. Me smo previdno obrnile in tiho odšle po isti poti med njivami nazaj ter obšle tisti kraj.

Drugič smo morale naprej po cesti in prišle v vas, kjer so bili partizani. Me smo govorile, da prihajamo iz nemškega taborišča in gremo domov na Primorsko. Nek partizan je rekel, naj gremo v hišo, da nam bodo dali jesti. Šle smo in bile kot na trnu. Ker se potem nihče ni zmenil za nas, smo rekle, da trenutno nismo lačne in smo se hitro oddaljile. Šle smo potem ob železniški progi.

Na nekem travniku smo našle nemški tovornjak s hrano. Vzele smo nekaj vojaškega kruha (komisa), sira in konzerve ter to jedle sedeč pod nasipom železniške proge. Popoldne smo prišle do samotnega skednja. Odločile smo, da bomo tu prespale. Prislonile smo lestev, jo potegnile gor in od znotraj zapahnila vratca ter utrujene zvečer zaspale na senu. Drugo jutro smo se zbudile, ko je bilo že sonce. Kukale smo na vse strani, če ni morda blizu kak človek. Nikogar ni bilo, odprle smo vratca na seniku.

Vse življenje mi je ostalo v spominu, da smo rekle: Danes je praznik Vnebohoda, 10. maj.

Odšle smo naprej in prišle do velikega mostu pri Beljaku. Na njem je stražil vojak Anglež. Šle smo čez most, ne da bi nam vojak kaj rekel. V Beljaku smo našle skupino slovenskih beguncev. Dva sta bila iz Dobrepolja. Bil je tudi Jernej Telič iz Starega trga, ki se je izkazal zelo dobrega za nas.

Priskrbel je vsaki po eno odejo. Spali smo namreč v neki šoli. Ljudje so lahko šli v mesto kaj kupit, če so pač imeli denar.

15. maja so nas Angleži s tovornjaki prepeljali čez gorovje v Videm (Udine), v Italijo. Znašli smo se na dvorišču neke šole. Med nas se je pomešalo nekaj slovenskih partizanov, ki so nekatere begunce nagovarjali in jih kaj spraševali. A nič nam niso mogli, ker smo bili pod varstvom angleških vojakov. Prepeljali so nas s tovornjaki v taborišče Monigo pri Trevisu. Tam smo ostali, se mi zdi, tri tedne.. V to taborišče so prihajali potem še drugi slovenski begunci. So pa bili tam tudi begunci drugih narodnosti.

Avgusta 1945 so nas z vlakom prepeljali čez Bologno, Forli v Fermo, kjer smo ostali v veliki dvorani en mesec vsi skupaj. Nato smo prišli v taborišče Servigliano, provinca Ascoli Picero.

Napisano po spominu

s. Vera Pavla Škrbec, usmiljenka

Kamorkoli, le proč od krvavih „osvoboditeljev“ —
Slovenski begunci - maj 1945

Novakovi

Ugrabitev je po Brezovici zbudila splošno ogorčenje in obsojanje. Vaški simpatizerji so na vsa vprašanja odgovarjali s splošno znano krilatico: „Sta že morala kaj storiti.“ Starši so se na vse načine prizadevali, da bi kaj zvedeli o svojih sinovih. Vse je bilo zaman. Nobene vesti ni bilo. Triletni Matevžek pa je vsak dan spraševal: „Mama! Kdaj prideta Janko in Zdravko?“ „Kmalu,“ je z bolečim upanjem odgovarjala mati. Otrok je ves vesel zbežal ven, mater pa so vsakokrat oblike solze. Začela je hirati. Njeni upi so bili pokopani za vedno. Oče je bolj junaško prenašal. A ne za dolgo. Zmoglo ga je; začel je piti, da je tako vsaj v pijači pozabljal na izgubo svojih sinov.

Tekli so meseci, čas pa je vedno jasneje zahteval odgovor na vprašanje, ki ga je vsak poštenjak nosil v svojem srcu. A odgovora ni bilo. Na vsako prošnjo, na vse solze - molk.

Ko se je jeseni iz internacije oglašil Vinko, kamor so ga poslali Italijani po pribegu iz partizanskih ječ, je komunistom zmešalo glave. A so se hitro znašli, saj so bili mojstri v prevarah. Tam nekje od Ribnice je prišla postarna ženica in pri Novakovem sosedu povedala, da je Janko politikomisar, Zdravko pa komandant bataljona v dolenskih gozdovih.

Materi in očetu je spet zagorela iskra upanja, čeprav sta bila žalostna ob misli, da se sinova borita proti vsemu, kar je bilo njima sveto. Tudi to, z bridkostjo pomešano upanje, je začelo kmalu bledeti, ker nista mogla razumeti, da ni nikakih pozdravov od njiju.

Spet se je začelo povpraševanje, ki je terjalo odgovora o usodi.

In je prišel terenec iz Kočevja, ki ju je „videl“ v svoji rojstni vasi.

Tako se je še parkrat ponovilo.

V aprilu 1943 se je nepričakovano vrnil Vinko. Takoj se je pridružil Vaškim Stražarjem, ki so bili v prvi polovici januarja ustanovili posadko na Brezovici. Povedal je, da je bil z Jankom in Zdravkom skupaj v Ključu. Resnico, ki jo je nosil v srcu, je zaupal očetu mrtvih prijateljev, za mater bi bila prehud udarec.

Naravno, da so tudi fantje v posadki kmalu zvedeli za Vinkovo pripovedovanje. Nekateri so takoj sprejeli vest kot docela neverjetno in nemogočo. Drugi pa so hoteli priti stvari na jasno in s svojim sklepom tudi zmagali. Določili smo, da odidemo v Ključ in pregledamo področje, kjer naj bi bila fanta umorjena. Čakali smo, da je sneg odlezel. Zgodnjega majskega dne smo se odpravili na pot. Petdeset nas je bilo. Povzpeli smo se na rob brezovških hribov, ki so v zemljevidu imenovani Debeli hrib.

Vas je tiho ležala pod nami, bela cesta se je vila skozi Lukovico in Dragomer, proti Logu in Vrhniki. Na planoti med Dragomerom in Bezenico smo se ustavili.

„Tu smo se tedaj sešli,“ je povedal Vinko.

Podzavestno smo se ozrli po okolici. Torej tu je bila tista nesrečna točka, ki je videla toliko trpljenja poštenjakov, ki so bili sredi noči iztrgani od doma in odpeljani neznano kam. Malo vzvišena planota, od vseh strani obdana z grmičevjem, se je proti vzhodu nižala v globoko dolino, ki je bila zaradi suhljadi razmetane vsevprek skoro nedostopna.

„Tu, za tem robom nekje, je bil ubit Mravljetov Tonček,“ je nadaljeval Vinko. „Dalmatincev iz Notranjih goric mi je to pravil, ko sva se srečala v internaciji. On je bil takrat zraven... Škoda, da je ostal v internaciji...“

Roke so se kar same oprijele puške ob misli na morije, ki so se dogajale tod. Nekateri smo zdrveli skozi grmovje v nadi, da bi našli kakšno sled. Vse smo pretaknili, a našli nismo ničesar.

Odšli smo naprej.

Kolona se je v strelcih pomikala proti dolini. Preko mostu na Horjulščici smo bili še posebno previdni, ker je bilo vsem znano, da so se partizani kljub veliki ofenzivi, ki jih je pošteno iztrebila in naredila konec „svobodni republiki“ v Dolomitih, še vedno radi potikali v Ključu in okoliških gozdovih in posebno prežali na prehodne točke.

Pri Zdešarju se je naša predhodnica razdelila v desno in levo, glavna kolona pa se je počasi pomikala po gozdni poti proti Sojarju. Od tu smo po globokem kolovozu krenili preko odprte planote, nakar nas je že objelo prvo drevje Ključa, med katerim se je vila steza. Nenadoma se je vzpela v levo, obkrožila globoko grapo in se po drugin strani izgubila v rob. Na desni je zijal globok prepad, v levo se je dvigal strm breg, pred nami pa se je razprostrla kakih sto metrov široka globel, od treh strani zaprta, le proti vzhodu je gledala na Rugarjevo domačijo, ki je požgana pričala o rdeči svobodi. Vse pobočje pred nami je bilo nametano s črnimi štrclji in bruni.

„Sem so nas takrat privedli,“ je tiho, z zadržanim glasom dejal Vinko. „Tu je stal bunker, kjer smo bili zaprti,“ je pokazal na kup ožganih hlodov ob robu prepada.

„Kje so pa sodili?“ je nekdo tiho vprašal.

„Tamle, ob tistem visokem drevesu,“ je Vinko stegnil roko. „Tu gori so pa odvedli Novakova dva.“

Počasi smo se prestopili v pokazano smer. Tako čudno tesno nam je bilo v tisti grapi.

„Vidite, tukaj so pa zame kopali grob.“ Vinko je postal ob rahlo preprašeni izkapanini za skalo pod robom - od tu je namreč takrat ušel.

Začeli smo iskati. Vse pobočje smo prebredli in pretaknili; gazili smo skozi visoko praproto, se spuščali v z listjem zasute grape in gozdne poti, na sumljivih mestih odgrinjali preperelo listje in odstranjali nalomljene veje, ki so jih viharji nanесли skupaj.

Tako smo se trudili skoro dve uri, toda o kakem grobu ni bilo sledu.

Krmavner Lojze, ki je zdaj med pokojnimi domobranci, je snel čepico z glave in zaprosil:

„Marija, ti nam jih pomagaj najti!“

In šli smo do vrha. Nič.

Nazaj grede nenadoma pridemo na majhen prostor pod redkim drevjem. Na naše veliko začudenje kraj ni bil zapaden z listjem, čeprav je bilo od zločina že devet mesecev in je jeseni listje odpadalo kot druga leta.

Med redkimi stebli praproti sta bili dve podolgovati vsedlini - dva groba, ki sta bila skopana v obliki črke T. Prepričani smo bili, da sta vsak v svojem grobu. Široki grob je bil obrnjen v smeri jug - sever, malo ožji pa v smeri zahod - vzhod.

Čudna tesnoba nam je stisnila srca. Po robih okoli kraja smo postavili straže in začeli kopati. Najprej smo se lotili ožje jame.

Takega pol metra globoko smo naleteli na mrliča, ki je bil ves zavrt v vreče. Po postavi smo tedaj ugotovili, da ni nobeden Novakovich; bil je namreč izredno močan in visok. Vinko je sodil, da je to stražar, ki je stražil njega; ker mu je ušel, je po komunističnem zakonu moral umreti.

Lotili smo se še drugega groba.

Komaj dve pedi pod površino smo zadeli na nogo, ki je bila v kolenu upognjena navzgor. Previdno smo odstranili zemljo, da bi ne razbili razpadajočega mesa in kosti. Kmalu je ležalo pred nami Zdravkovo truplo, črno in modrikasto. Bilo ga je lahko spoznati po njegovi postavi in še posebej po močnih, malo navzven upognjenih mečih. Levico je imel podvito, telo rahlo obrnjeno proti vzhodu, z desnico pa je objemal brata, ki je ležal ob njem na desni.

Janko je imel nogi stegnjeni, gornji del trupla je bil nalahno upognjenh v levo, z levico pa se je krčevito oklepal Zdravkove glave, kot bi jo hotel zavarovati pred strelji in udarci. Oba sta imela razbiti lobanji. Lasje so bili zlepljeni od krvi, ki je zalila obraze in zaprla oči ter se spoprijela z zemljo. Grozen je bil pogled na črni razpadajoči trupli. Duh gnilega mesa je bil neznošen.

Trupla smo na debelo pokrili z mladim zelenjem, pustili ob njim stražo, drugi pa smo se odpravili na postojanko - po krste.

Takoj smo uredili prevoz žrtev. Opoldne je zabrněl tovorni avto skozi Dobrovo proti Ključu.

Mati umorjenih ni prav nič vedela, da smo se odpravili iskat grob, oče je samo slutil naš odgovor. Šele popoldne mu je njegov prijatelj sporočil žalostno novico, ki ga je tako pretresla - čeprav je bil nanjo pripravljen - da se je zgrudil za mizo. Debele solze so pritekale iz oči in glas se mu je tresel od bolečine.

Ob pol petih popoldne je avto počasi pripeljal proti Brezovici.

Matevžek, Jankov in Zdravkov bratec, se je igral na vrtu poleg gasilskega doma.

Mimo hiše je šofer še bolj zmanjšal brzino, da se je avto komaj vidno premikal. Tedaj je otrok planil kvišku, nekaj zakričal, nato pa urno tekel materi pravit:

„Mama! Janka in Zdravka sem videl... Na avtu sta stala in me gledala...“

Ali sta se mu res še enkrat prikazala, o tem naj sodi vsak sam; dejstvo pa je, da otrok niti najmanj ni vedel, kdo je na avtu in kaj pomenijo trije vaški stražarji na njem.

Ko je otrok še govoril in vesel tekal od okna do okna, da bi še kaj videl, je že vstopil mož, ki je ženi povedal resnico, ki so jo komunisti tako dolgo zakrivali z lažjo. Z njim so vstopili tudi nekateri družinski prijatelji, ki so tolažili, kakor so vedeli in znali. Zvonovi farne cerkve so že žalostno pritrkavali; najprej tiho in počasi, kot bi se bali oznaniti žalostno vest, potem glasno in zmagovito, kot da vedo, da pojo v pozdrav mučencem. Ljudje so trumoma hiteli proti postojanki, kjer je že stala častna straža trideset vaških stražarjev in prav v trenutku, ko je avtro pripepljal do njih, dvignila puške in iztrelila častni pozdrav, ki se navadno izkazuje le vojakom. Toda ni nas motilo, da fanta nikoli nista prijela za puške. S svojo krvjo sta žrtvovala vse, kar človek žrtvovati more.

Potem se je razvlekel dolg sprevod proti mrtvašnici, kjer smo fanta, ki ju je nekoč bila sama mladost in up, veselje in smeh - položili na mrtvaški oder. Menda ni bilo človeka v okolici, ki ju ni prišel kropit.

Naslednji dan, nedelja je bila, je bil pogreb, kakršnega brezoviška fara še ni videla. Še danes slišim obupni, pretresljivi jok matere, ki se ni mogla ločiti od svojih mrtvih sinov.

Srca so nam krvavela ob odprtem grobu, ki je črno zeval na vzhodni strani pokopališča in živo oznanjal komunistično ljubezen; naša srca pa so bila srečna ob dejstvu, da smo našli bisere slovenske krvi in ju položili v blagoslovljeno grudo na fari, kjer čakata vstajenja in končnega plačila.

Na videz je Novakovim življenje spet mirneje teklo svojo pot. Mati je tiho kot senca vsako jutro hitela proti cerkvi. Po maši se je vselej ustavila pri grobu, se pogovarjala z otrokoma, božala cvetice, kot bi jima hotela

popraviti blazino, potem pa spet prihajala domov.

Vso nego in ljubezen je zdaj dajala tretjemu otroku, ki ji je bil v srečo in po tolikem trpljenju iskrica upanja in veselja.

Toda Bog ji je vzel tudi tega. Zbolel je in po kratki bolezni umrl.

Oče in mati sta ostala sama, brez upanja, utrjena v trpljenju, pripravljena na vse. Očetu je bilo dovoljeno zapustiti postojanko, njegovi rahli živci so bili potrebni počitka. Spet je bil doma, ki mu je bil oropan in oskrunjen. Trpljenje ga je postaralo, silni udarci so ga upognili v dve gubi.

Gorja pa še ni bilo zadosti. Po koncu vojne so nekega večera komunisti spet pridrveli na vrata. V imenu krivične oblasti, ki so jo sedaj imeli, so odvedli Novaka. Ni se več vrnil. Po poročilih so njega in še tri druge ubili nekje na Barju. Zloglasni Uršič, iz Brezovice, ki je takoj po domobranskem umiku postal župan in nekak politični voditelj rdečih, pa bo gotovo vedel, kje so jih zasuli.

Grob mučencev so komunisti izravnali, kakor tudi vse druge te vrste. Nam pa je vendarle ostal svet, nikoli pozaben.

Na domu je zdaj samo še žena mati, ki umira ob spominu na življenje, ki ji ni pustilo drugega kot misel na smrt, ki jo bo spet osrečila in za vedno združila z njimi, ki jih je ljubila, se zanje žrtvovala in trpela.

Na mrtvi straži

Urhovski vod II. udarnega, pozneje imenovanega
Rupnikovega bataljona na Slivnici (Notranjska) - maj 1944

Domobranski kurati

Veliko se je že govorilo in pisalo o naših junakih, ki so vodili borbo v domobranskih vrstah proti največjemu sovražniku slovenske kulture in domovine - komunizmu. In prav je to. Bila bi skrajna nevhvaležnost, če bi pozabili nanje, ki so se borili in dali svoje življenje za boljšo bodočnost našega naroda. Toda zdi se mi, da je v teh spominih naših junakov globoka vrzel, ki jo je treba izpolniti. So to naši slovenski duhovniki, domobranski kurati, katerih imena se le redkokdaj omenjajo. In vendar so bili oni tisti, ki so duhovno in moralno oblikovali naše fante, da so bili sposobni za največje žrtve in dati celo svoje življenje za najvišje ideale: Bog-narod-domovina. Kdor pazno bere zgodovino slovenskega naroda, bo moral priznati, da je slovenski duhovnik zvesto stal ob strani svojemu narodu in mu bil vedno zvest pastir in vodnik in šel z narodom tudi na Golgoto, če je bilo treba. Tako je bilo tudi v času komunistične revolucije. Slovenski duhovnik je stal ob strani svojega ljudstva in mu bil zvest pastir, vodnik in učenik.

Dokler so bile postojanke vaških stražarjev majhne in ni bilo udarnih bataljonov, ni bilo potrebno posebnih kuratov. To službo so v nekem smislu vršili kar krajevni duhovniki. Toda, ko so se formirale čete in bataljoni in je število borcev raslo, pa je bilo treba poskrbeti tudi za duhovne potrebe naših fantov domobrancev. Večina fantov je opravljala pobožnost prvih petkov in prvih sobot, treba je bilo fante pripraviti na sv. zakramente in to so storili naši domobranski kurati. Tu in tam je kdo od fantov zbolel, bil na pohodih ranjen, potreboval je duhovnika, ki mu je podelil sv. zakramente. Za mrtve borce je bilo treba poskrbeti za sv. mašo in dostojen pogreb, ki so ga vodili naši kurati. Spet se je pokazala potreba po večji verski in moralni izobrazbi fantov, predstavljati jim vedno znova velike ideale, za katere se borijo, ohraniti jih poštene in vedno na pravi poti, vse to je bilo delo požrtvovalnih mladih duhovnikov, ki so se sami odločili, da vodijo versko in moralno naše borce v domobranskih vrstah.

O teh idealnih slovenskih duhovnikih se je doslej malo ali nič pisalo. V naših revijah smo brali le kratke spomine o kuratu Janezu Jenku, nekaj o pisatelju Francetu Kunstlju, o drugih pa skoraj nič. Mnogi od njih so starejši generaciji čisto nepoznani. Zato je prav, da se jih spominjamo vseh, vsaj s kratko črtico, čeprav bi vsak od njih zaslužil posebno biografijo. Veliko prič je še živih, ki bi lahko napisale spomine na naše požrtvovalne

kurate, kako so delali in oblikovali naše fante. Ne bi bilo prav, če bi ti naši duhovniki ostali pozabljeni.

Prvi med njimi je bil Anton Šinkar - kurat nacionalne ilegale - četnikov ubit v Mozlju. Sledila sta France Malovrh in Anton Duhovnik, ki sta bila kurata Vaških stražarjev. Prvi je bil zajet na Turjaku in odpeljan v kočevske zapore, kjer je neustrašeno zagovarjal svoje in naše stališče pred rdečimi krvniki in bil nato obsojen na smrt meseca oktobra leta 1943. Anton Duhovnik pa je bil obsojen in odpeljan po nacistih v Dachau, kjer je umrl od lakote leta 1945. Viktor Zorman in Lojze Duhovnik sta bila kurata pri domobrancih na Gorenjskem. Oba sta padla v bojih s komunisti ob strani naših fantov še pred koncem vojne. Iz Vetrinja so bili vrnjeni sledeči kurati: Jakob Mavec, kurat udarnega bataljona na Dolenjskem; Tone Polda, kurat Rupnikovega udarnega bataljona; France Kunstelj, Franc Šink, Jože Šolar, Franc Pezdir, Ivan Remšar, Boris Kerč, Stanko Trček in Anton Klobovs. Zadnji trije so se pridružili vrsti kuratov šele v Vetrinju.

Doma je ostal kurat dr. Peter Križaj, ki so ga komunisti takoj zaprli in obsodili na smrt z obešenjem. V Lescah pa so zajeli v bolniškem vozu sredi ranjencev kurata Janeza Jenka in ga obsodili na smrt.

Domobranski kurati so zvesto stali ob strani našim fantom v domovini, s fanti so se umaknili na Koroško in s fanti so odšli v smrt. Večina od njih je bila strahovito mučena. Bili so zasramovani in opljuvani kakor Kristus na Veliki petek. Vsi počivajo ob strani svojih soborcev in tam čakajo vstajenja. Vsi so umrli v najlepših letih mladosti, polni idealizma za božjo čast in za narod.

Slava in hvala jim!

Maria pomagaj!

Johnes Paulus II

17. V. 1996.

**Papež Janez Pavel II. je naš narod
priporočil Mariji ter jo prosil tudi
za vse izgubljene sinove...**

Potop

(Ob spominu Nacionalne ilegale, 17. maja 1942)

*Mi, ki smo vstali
proti - naše zemlje in krvi -
grabrežljivim sosedom,
ker smo se bali
za našo revno domačijo,
ki jo je tujec razklal,*

*ste vi zanjo
s Sovjeti barantali
za ceno revolucije.*

*S stisnjeno pestjo
in pozdravom smrti
ste jo kovali.*

*S srpom ste želi,
kar niste sejali
in s kladivom
gradili nasilje.*

**MI VSEGA TEGA
NISMO MOGLI RAZUMETI,
ZATO SMO ŠLI V ODPOR
— TUDI VAM.**

*Ko so boljševiške horde
- za zvestobo v malike -
vas z zmago pokrile,
ste si nadedli
izposojene lavorike
in zdijvali v morije,
kot vampirji krvi - - - .*

Mi - - - .

*Mi smo v breznih končali -
in domovina v okovih,*

*da ste vi breskrbno in udobno
veslali na krvavih valovih
in utapljali krike
sužnjeve svobode,*

dokler - - -

**DOKLER NISTE ŠLI
NA DNO
— TUDI VI,
DA JE VAŠA GRLA
ZADUŠILA
PO VAS PRELITA
SLOVENSKA KRI.**

I. nacionalna ilegala - 17. maj 1942

Noč za Krko - Risal Ciril Skebe "Čiko"

Glas iz Teharskih grobov

Nekoč smo živeli med vami
in tod smo bili pokončani,
izbrisani,
zamolčani...

In zdaj smo solza in kri govorica.
V tihih nočeh nad jezerom našim
bela meglica...

Naj pesem zvonov prihodnjim rodovom
božjo ljubezen oznanja,
dar sprave,
miru,
odpuščanja...

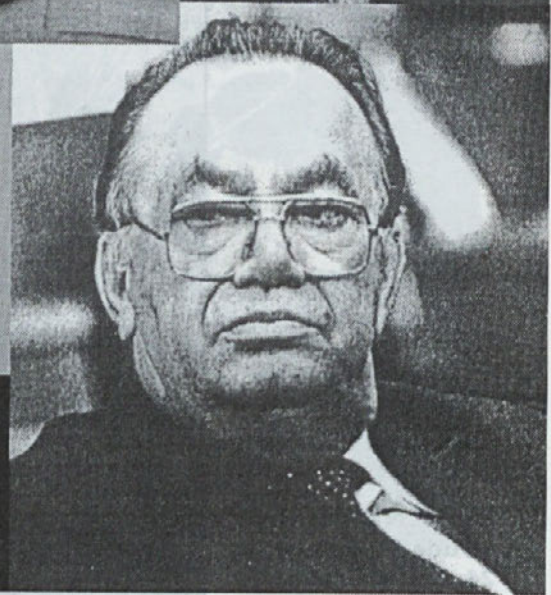

**Nadporočnik
Buda Stane s svojo
24. četo v Grosuplju**

Trije od
odgovornih
za zločine
in genocid
nad
narodom

Ivan Maček
Mitja Ribičič
Stane Dolanc

Odgovor škofa Rožmana

16. novembra 1959 je umrl v Clevelandu v Združenih državah Amerike dr. Gregorij Rožman, ljubljanski škof. V njegovi zapuščini so našli tudi spis, ki ga je sestavil leta 1946 in poslal papežu Piju XII. v Rim. V njem je povedal, kaj misli o vsem, kar so ga dolžili na procesu, uprizorjenem v Ljubljani proti njemu od 21. do 30. avgusta 1946. Spis, ki je bil objavljen kot priloga Naše Luči 6. leta 1966, ob obnovitvi sodnega procesa objavljamo v nadaljevanjih na tem mestu. S tem želimo pomagati k zbistritvi podobe škofa Rožmana v našem zgodovinopisju.

„V kolikor mi je po ljubljanskem dnevniku „Slovenski poročevalec“ (št. 195-201) in po radijskem prenosu o procesu znana vsebina obtožnice in

utemeljitev obtožbe zoper mene, morem k posameznim točkam po resnici sledeče izjaviti:“

A.

V uvodu obtožnice in izjavah tozadevnih prič se zatrjuje:

Obtožba:

1. V času od 27. marca do 6. aprila 1941 so se vršila posvetovanja vodstva Slovenske ljudske stranke, kjer je bilo sklenjeno, da ostane en del predstavnikov stranke z obtoženim Rožmanom na čelu v domovini, ki naj stopi v javno politično in vojaško sodelovanje z okupatorjem.

2. Dr. Miha Krek, minister kraljevske jugoslovanske vlade v Londonu, je bil od leta 1941 preko Vatikana v stalni zvezi z obtoženim Rožmanom.

K temu izjava obtoženega Vizjaka: „Iz Vatikana so verjetno prihajale na škofijski ordinariat in od tam dalje na duhovščino in na klerikalno stranko navodila, kako naj se zadržuje do italijanskega okupatorja“.

3. Na pobudi obtoženega Rožmana se je „Slovenska zaveza“ udeleževala kot del okupacijskega aparata.

Moj Odgovor:

1. Če so se v zgoraj navedenem času vršila posvetovanja Slovenske

ljudske stranke, mi ni znano. Nikoli v življenju nisem bil vpisan član katere koli politične stranke in se tudi nisem udeleževal nikakih političnih sej. Dal sem le s cerkvene strani dovoljenje duhovniku Francu Gabrovšku, ki ni bil nameščen v dušnem pastirstvu, da zapusti škofijo za nedoločen čas.

2. Preko Vatikana nisem imel nikdar nobenih zvez z ministrom kraljeve vlade v Londonu dr. Mihom Krekom.

Trditev, da so prihajala iz Vatikana kakršna koli politična navodila, je povsem izmišljena in se ne bi mogla nikoli dokazati. Izjavljam, da v vseh 16 letih svojega škofovskega delovanja nisem nikoli prejel iz Vatikana, najsi bo direktno ali indirektno, zame ali za druge, nikakih političnih navodil. Vse tozadevne trditve so gole izmišljotine.

3. „Slovenska zaveza“ je bila zveza treh demokratičnih strank v Sloveniji: Slovenske ljudske stranke, Jugoslovanske napredne stranke in Socialistične stranke. Nisem bil ne iniciator ne, kakorkoli udeležen pri ustanovitvi te zveze; pač pa sem sporazum teh strank pozdravil.

B.

Obtožnica mi v 13. točkah očita sledeče zločine:

Obtožba:

1. Dne 23. aprila 1941 je obtoženi Rožman obiskal visokega komisarja fašistične Italije v Ljubljani in mu pri tem zagotovil popolno sodelovanje duhovščine s fašistično Italijo.

2. Obtoženi Rožman je poslal dne 3. maja 1943 na Mussolinija zahvalni in vdanostni brzojav.

Moj odgovor:

Nastopni obisk in njegova vrnitev sta bila po splošnem običaju le vpljudnostni, ne pa politični akt. Trditev, da sem pri tej priložnosti obljubil popolno sodelovanje duhovščine s fašistično Italijo, je neresnična. Tozadevno časopisno poročilo je bilo objavljeno od tiskovnega urada komisariata; na njegovo stilizacijo nisem imel nobenega vpliva kakor tudi nobene možnosti za kak popravek.

Kar zadeva brzojav na Mussolinija, ugotavljam sledeče:

1. Besedila, kakor je bilo objavljeno v časopisju in kakor ga navaja tudi obtožnica, jaz nisem sestavil.

2. Od mene sestavljeno besedilo je bilo izročeno visokemu komisarju, da ga pošlje dalje. Ker pa ta mojega besedila ni hotel poslati naprej in si ga tudi ni upal - kakor mi je pozneje zatrjeval -, so na visokem komisariatu sestavili drugo besedilo, tako vdanostno in klečeplazno, kakor bi ga jaz

nikoli in pod nobenimi okolištnimi ne bil naredil.

3. Moje izvirno besedilo je vsebovalo dve misli: a) priznanje dejstva, da sta v od Italije zasedenem delu škofije zagotovljena svoboda vere in ljudski jezik; b) zahteva, da se v avtonomijo Ljubljanske province vključijo tudi ostale slovenske pokrajine, ki so pod vrhovnim italijanskim vodstvom.

4. Inkriminirano brzojavko sem smatral kot nekaj indirektni protest zoper ravnanje nacistov v ostalem delu škofije, kjer sta bili zaradi izгона duhovnikov in prepovedi slovenskega jezika svoboda vere in jezika popolnoma zatrti.

Obtožba:

III. Podelitev italijanskega odlikovanja označuje obtožnica kot priznanje italijanske vlade za škofovo protinarodno in izdajalsko zadržanje.

IV. Škof je prirejal v svoji hiši različne politične sestanke in seje, da bi „obsodil in onemogočil prizadevanje slovenskega ljudstva za svoje osvobodjenje“.

1. Dne 16. februarja 1942 se je vršila pri škofu seja, pri kateri so bili ugotovljeni pogoji za sodelovanje s fašisti in je bila izražena zahteva za organiziranje mladine za boj proti komunizmu. Za to naj bi obstajalo zaupno poročilo italijanske soške divizije od 17. februarja 1942.

2. Po izjavi obtoženega Rupnika je imel odbor Vaških straž redne seje v škofijskem dvorcu pod škofovim pokroviteljstvom. Isto trdi obtožnica.

3. Isti obtoženi Rupnik je trdil, da je pozneje (od septembra 1943) Narodni odbor stalno imel svoje seje pri škofu.

4. V avgustu 1942 se je vršila pri škofu seja slovenskih političnih strank.

Moj odgovor:

Podelitev odlikovanja je imela po moji zanesljivi informaciji namen, pridobiti me za sodelovanje, kar se seveda ni posrečilo. Po nekaj mesecih so fašistični krogi izrazili razočaranje, da podelitev odlikovanja ni imela zaželenega uspeha.

1. Dne 16. februarja 1942 ni bilo pri škofu nobene seje in nobenega posvetovanja: ne seje z v obtožnici navedenimi sklepi ne kaka druga. Če obstoji kako tozadevno poročilo od strani soške divizije, sloni na napačnih podatkih.

2. Če je obstajal kak odbor Vaških straž, ne vem; vsekakor mi ni bil poznan in tudi ni imel pri meni ali v moji hiši nikoli nobene seje.. Vse tozadevne trditve so neresnične in popolnoma izmišljene. Zato se tudi

vsi iz tega izvirajoči zaključki, da bi bil škof kakršen koli vrhovni pokrovitelj in voditelj Vaški straž, brezpredmetni.

3. Narodni odbor ni nikdar imel svojih sej v škofijski rezidenci - razen one edine dne 28. aprila 1945, o kateri poroča točka XII. zagovora.

4. V avgustu 1942 ni bilo nobene konference političnih strank pri škofu, pač pa konec aprila ali v začetku maja 1942.

Tri demokratične stranke (SLS, JNS in socialistična stranka) so hotele prirediti konec aprila ali v začetku maja skupen razgovor o položaju pod okupacijo. Ker pa tak sestanek pred očmi okupatorja ne bi bil brez resne nevarnosti za udeležence, sem bil naprošen, da bi dal za ta sestanek prostor v moji hiši in da bi vodil formalno tudi predsedstvo sestanka ter tako prevzel odgovornost pred oblastniki fašistične okupacije. Predstavniki strank so bili prepričani, da bi si italijanski okupator ne upal kakor koli postopati zoper škofa, če bi bil sestanek odkrit.

Tej prošnji treh strank sem ugodil in sem prepričan, da sem demokratični stvari in slovenskemu narodu naredil s tem uslugo.

Pri tej konferenci se je sklenilo, da se sestavi spomenica, ki naj bi obsegala vse pritožbe zoper pravne kršitve okupacijske oblasti in temu odgovarjajoče predloge, in naj bi jo škof osebno v imenu tej treh strank izročil. V tej spomenici je bilo govora tudi o nezadostni zaščiti osebne imovine in življenja slovenskega prebivalstva.

Ko sem izročil spomenico visokemu komisarju, je bil ves divji, da si upa kdo fašistični oblasti delati očitke, ki po njegovem naziranju sploh niso utemeljeni, in je odkrito dejal, da bi bil zastopnike političnih strank dal takoj zapreti, če bi si bili drznili stopiti osebno predenj s tako vlogo.

Menim, da pomeni ta konferenca in tam sklenjena spomenica nekaj odpor proti fašizmu in ne kakršno koli kolaboracijo.

To je bila edina politična seja v moji hiši.

(Sledi)

Iz romanja na Chardon Road -
Cleveland 1959

Misli k povesti o „Vencu“ pesnika in pisatelja Janka Modra

Janka Modra sem spoznal v Mohorjevi družbi v Celju nekaj mesecev pred nemško zasedbo Štajerske in Gorenjske. Kot rojen Gorenjec je rad zahajal v Celje in me nekajkrat obiskal tudi v podružnici „Slovenca“. Bil je poln načrtov za pisanje in deloma tudi materialno vezan na Mohorjevo družbo in z njo na ožji krog Pogačnikov, Finžgarjev in Šolarjev.

Prebral sem 13 strani njegove povesti o Vencu. Modrov „Venec“ je bližji Prešernovemu in Aškerčevemu pojmovanju. Oceno prepuščam literarnim kritikom, poslužujem pa se Modrovih poznih pričevanj, ki izvene kot njegov življenjepis.

„Bil sem premlad, - tako Janko Moder - , da bi bil delaven član omenjene družbe in neformalnih krogov, ki so me po svoje pritegnili v svoje delovno in miselno območje“, Mohorjeva družba je preselila uredništvo v Ljubljano pod italijansko okupacijo. J. Moder priznava, da so se v Ljubljani hitro znašli in se začeli pripravljati v mislih na skorajšnji konec vojne in snovali načrte na povojni novi razmah Mohorjeve.

V času zaposlitve kot profesor na realni gimnaziji na Rakovniku se je J. Modru proti sredi konca vojne rodila želja zasnovati nov roman „Tisoč in ena noč“. Z njo je hotel z navezavo na znamenito vzhodnjaško literarno delo sugestivno predpisati vojni njeno trajanje. „Kar samo od sebe,“ - tako Moder - , „se mi je začelo snovati in pisati nadaljevanje Finžgarjevega romana Pod svobodnim soncem“.

Tako J. Moder o Finžgarjevem romanu: „Če je Finžgar svoje junake vodil po tako rekoč imahinarnem svetu na vzhodu, sem sam svoje sklenil postaviti na realna, sedanja slovenska tla in s tem Nemcu in Italijanu zgodovinsko in kulturno pokazati, da nista na svojem in da potemtakem nimata ne zgodovinskih ne človeških pravic, ne do zasedenega ozemlja na na ljudi na njem.“ Pri pripravljanju na to delo so ga pokrajinske oblasti imenovala za dramaturga v Ljubljanski drami.

Modrova sodba

Navajamo Modrovo izjavo:

„Kot profesor in pozneje kot dramaturg sem ostal zvest krogu Finžgarja, Pogačnika, Šolarja in njegovim prijateljem. Vsi so se glede izida vojne opirali predvsem na sporočila, ki so jih - mislim, da še največ po Izidorju

Cankarju - dobivali iz Londona in od resničnih zaupnikov. Kje so imeli vsi ti ljudje z menoj vred pamet, ne vem. Še danes mi ne gre v glavo, da so jim verjele celo praktično misleče glave, kakor n.pr. Finžgar. Vse njihove informacije so slonele zgolj na praznem upanju, da so zavezniki na naši strani in da smo mi na strani zaveznikov. Duhovno in miselno smo v resnici bili ali pogodbeno se Angležem o nas še sanjalo ni. Izkazalo se je, da naše zastopstvo zunaj ni izpolnilo nobene svoje dolžnosti in ni upravičilo naših pričakovanj, ni našlo stikov in povezave z zavezniki, ni pa tudi o svojem neuspehu sproti poročalo domov, nasprotno. V nas je ustvarjalo in vzdrževalo varljivo upanje, da je vse urejeno in da se bo vse končalo v prid ideološko jasnim protikomunističnim silam.

Kakšno je bilo razočaranje zadnje mesece, ko so je vse sproti podiralo in se nazadnje končno podrla, je bilo že stokrat popisano. Zato naj povem le, da sam ob koncu vojne nisem maral oditi s številnimi prijatelji čez Ljubelj na Koroško. Samo za tri dni gremo, mi je prigovarjal Tonc. Za tri leta, sem mu odgovoril. Samo za tri tedne gremo, mi je popravljajl Martin, za trideset let sem mu zabičal. - Odšla je vsa ženina družina, ostala je žena z dvema otrokoma. Razum mi ni dal presoditi, ali imajo prav odhajajoči ali jaz".

V rokah Ozne

Več strani obsega Modrovo pričevanje o zlobnih postopkih Ozne, ki ga je kmalu po osvoboditvi vrgla v ječo. Doživljal je mučna zasliševanja in ponižanja. Ni nosil domobranske puške, Partija pa je vedela, da ni njen prijatelj. V Ječi je premišljeval, kako je mogoče, da je „osvoboditelj“ na shodu pred Zvezdo navdušeno pozdravil Oton Župančič.

J. Moder je posvetil svoje sonetne vence predvsem svoji družbi. S svojo bolj epsko kakor lirično pesnitvijo je poskušal pričarati bralcu ne le svoje bivanje v zaporu in surovo ravnanje oznašev; v vsem je zapletena Modrova zgodba in je istočasno njegova duhovna oporoka, da je moral biti spričo nepredvidljivosti tedanjih oblasti pripravljen tudi na smrt.

V spomin na zapor je zapel:

*Poslej ob ženi predel bom spomine
spokojno čakal zaanjega bom dneva
iz roda v rod bom v srcu živ družine.*

*Iz roda v rod bom v srcu živ družine
saj nisem še ko prazen cvet obletel
ne, v rodovitno prst je padla žetev
obvaroval sem mraza jo vročine.*

S.I.S.

V spomin Mariji Gruden

V Veliki Britaniji je 12. julija lani umrla Marija Gruden. Bila je ena preživelih iz partizanskega pokola Grudnove družine z Ulake pri Velikih Laščah. Ker jer imela težko življenje, naj na kratko opišem, kaj so komunisti naredili z njeno družino.

V drugi polovici julija 1942 so Italijani izvedli ofenzivo tudi na območju Velikih Lašč. Partizani, ki sta jih vodila Janez Centa in Jože Bavdek, so jih nameravali ustaviti s tem, da so pri Ulaki prisilili domačine, da so prekopali cesto. Grudnov oče, ki je kot sodni sluga veljal za modrega moža, je svetoval, naj izkopane jarke zagrebejo, saj nimajo nobenega vojaškega pomena, ker se bodo čeznje peljali tanki brez težav, Italijani pa bi se za tem samo maščevali nad nedolžnimi ljudmi. Vaščani so zato jarke zakopali nazaj. Toda revolucionarjem je bil Grudnov oče zaradi svojega vpliva že dalj časa trn v peti. Dogodek s prekopano cesto so zato takoj izrabili za izvedbo svojih zločinskih načrtov.

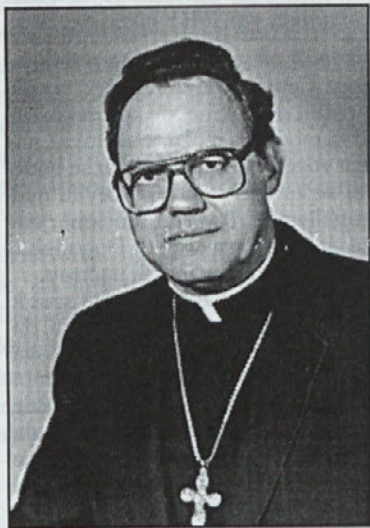
Ker so Grudnovi vedeli, da doma niso varni, so že nekaj časa hodili spat k sosedom. Partizani so jih tisto noč pred ofenzivo tam tudi našli ter prisilili, da so šli z njimi. Odvedli so očeta, mater, tri sinove, dve hčerki, dva starejša sinova pa sta bila drugje. Eden izmed treh odpeljanih sinov se je dober mesec pred tem vrnil iz ljubljanskih zaporov, kjer je moral nedolžen delati pokoro za komunistične grehe. Grudnove so gnali proti Karlovcem. Ker mati zaradi bolnih nog ni mogla hoditi, so jo naložili na dvokolnico in jo peljali. Najstarejšo hčer Marijo je zloglasni Bavdek odvedel na svoj dom in jo zaklenil v klet. Zjutraj so jo iz kleti rešili Italijani, po naključju pa so ujeli tudi Bavdeka in ga takoj ustrelili.

Zjutraj, 24. julija 1942, so partizani zaslišali, da se približujejo Italijani, zato so Grudnove pod gozdom pri Karlovcem postrelili ter se razbežali. K sreči sestra Anica, ki je imela 14 let, ni bila smrtno zadeta, vendar je zaradi strahu omedlela. Nanjo se je zgrudil smrtno zadet oče. Ko so nato partizani vsakega posebej ustrelili še v glavo, je pod očetom ležeča Anica dobila strel v roko. Čez nekaj časa je prišla k zavesti, se izvila izpod mrtvega očeta in vsa krvava pohitela proti Italijanom. Italijani so tisti dan postrelili še devet ljudi iz Karlovice, na Lužarjih štiri najboljše fante v vasi, poleg tega pa naslednje dni odpeljali več kot sto moških v razna italijanska taborišča. Takšen je bil komunistični „narodnoosvobodilni boj“. Grudnovi so bili seveda povsem nedolžni. Grudnov oče France, mati Angela, sinovi Gabrijel, Vinko in Alojz so bili „krivi“ le po komunističnih merilih, po katerih naj bi na izpraznjena mesta svoji žrtev prišli komunistični brezdelneži.

Grudnovi hčerki Anica in Marija sta po vojni morali kot mnogi drugi oditi v tujino. Marija se je v Veliki Britaniji poročila z Janezom Drnulcem, ki je doma iz Pake pri Strugah. Janez Drnulec je bil domobranec 5. juriškega velikolaškega bataljona. Po umiku v Vetrinje je bil 29. maja 1945 vrnjen prek Pliberka v Slovenijo. Pri Hudi luknji mu je uspelo pobegniti. Kasneje je v Veliki Britaniji postal podjetnik. V tovarni, kjer je delalo več kot sto delavcev. Izdelovali so lence. Mariji in Janezu sta se rodila sin Janez in hči Marija. Vsem prizadetim moje iskreno sožalje.

Vinko Levstik, Gorica.

Pontifikalna sv. maša dr. Alojzija Ambrožiča v Torontski katedrali

Slovenci so 18. januarja 1998 navdušeno sprejeli novico po radiu, da je Sveti Oče imenoval nadškofa v Torontu dr. Ambrožiča za kardinala. Po slovesnosti v Rimu, se je novi kardinal vrnil v svojo nadškofijo ter imel 2. marca pontifikalno mašo v katedrali sv. Mihaela. Že pred 10. uro se je začela zbirati množica vernikov in raznih visokih državnih osebnosti pred katedralo, da bi prisostovali pontifikalni maši novoizvoljenega kardinala. Le s posebnim vabilom je bil omogočen vstop v katedralo, saj sta pri glavnih vratih stala dva paznika, ki sta pobirala poslana vabila. Malo pred 11 uro se je katedrala napolnila z gosti med katerimi je bil tudi kanadski major

Paul H. Barre, ki je bil v nedeljo 1. marca častni gost na vsakoletnem tradicionalnem kosilu v slovenski restavraciji Linden. Obhajal je namreč 92. letnico svojega življenja in njemu v čast smo organizirali to kosilo. Iz Montreala ga je pripeljal Lojze Starič, ki je tudi prišel kot gost na kardinalovo slavlje s svojo ženo. Med gosti je bilo okoli 50 naših rojakov iz Toronta, Montreala, Milwaukeja in celo iz Minnesote. Bilo je preko 500 duhovnikov v sprevodu, nad 40 škofov in nadškofov, štirje kardinali in med duhovniki je bilo tudi sedem Slovencev. Duhovniki so zasedli skoraj polovico katedrale. Tudi naše častite sestre so bile prisotne pri pontifikalni maši, kjer je prepeval znan deški zbor katedrale sv. Mihaela. Tudi mnoge državne osebnosti so bile prisotne v cerkvi, med njimi premier Harris, bivši šef policije, guverner Ontarija in tudi slovenski veleposlanik iz Ottawe, dr. Božo Cerar. Po koncelebrirani maši je bilo srečanje s kardinalom v bližnjem hotelu Eaton Centre Marriott, kjer so gostje osebno lahko čestitali kardinalu in se z njim pogovarjali. Za nas Slovence v Torontu in domovini bo 18. januar 1998 ostal velik zgodovinski dogodek, ko smo Slovenci dobili drugega kardinala.

Poročevalec Blaž Potočnik

Primer Hotela Toplice

Za začetek bi prosil vse slovenske časnika, da besede: podržavljenje, nacionalizacija in denacionalizacija končno spremenijo v kraja in vrnitev ukradenega. Saj to so prav lepe slovenske besede, na žalost pa obenem tudi ustrezajo kruti slovenski resničnosti.

To kar so komunisti ukradli, morajo končno njihovi dediči vrniti. V nasprotnem primeru bodo tako pri nas kot povsod po svetu sokrivi njihovih zločinov. Dokler ne bo vrnjeno vse kar so komunisti ukradli, Slovenija ne bo pravna država. Mnogi imamo raznotere in zelo razvejane zveze po vsem svetu in ne bo težko poskrbeti, da bo svet seznanjem z ohranjanjem nepravnega stanja pri nas. Tudi sam imam, še zlasti v Ameriki, kar vplivne prijatelje, ki bodo pripravljene ukreniti vse potrebno v zvezi s seznanitvijo tuje javnosti. Da bo do take sramote za Slovenijo morebiti prišlo, pa bodo krivi tisti poslanci, ki z zakoni onemogočajo vrnitev ukradenega premoženja in glasujejo proti obsodbi totalitarnega režima.

Če se omejim na konkreten primer Grand hotela Toplice na Bledu, mora biti lastniku vrnjeno vse ukradeno v naravi. Dolg, ki znaša 354 milijonov tolarjev, pa mora prevzeti država, saj omenjenega dolga ni povzročila družina Molnar, temveč nesposobnost vodstva podjetja. Izgovori, da je bilo v času, ko je bil hotel vzet lastniku, veliko prizidanega, so smešni in take „izboljšave“ so izključno problem podjetja, ki je opravljalo z odvzetim, oziroma ukradenim hotelom. „Izboljšave“ so bile opravljene brez soglasja pravega lastnika. Obenem mora država lastniku plačati tudi najemnino za vsa leta, ko mu je bil hotel odvzet. Če bi bil jaz lastnik, bi omenjeno najemnino zahteval.

Ne samo to. Država bi morala tudi prevzeti breme vseh pravnih stroškov, ki jih imajo različni lastniki ob vračanju ukradenega premoženja. Naj navedem še primer Marjetke Dolinar iz Ljubljane, ki je porabila mnogo denarja pri postopku vračanja Dolinarjevega premoženja, ki so ga prav tako ukradli. Ali pa lastniki hotela Lovca na Bledu. Naj sami povedo kakšne stroške so imeli doslej.

Pozivam vse tiste lastnike, ki jim je bilo premoženje ukradeno, da niti za las ne popustijo ampak rečejo vladi: „Vrnite nam našo ukradeno lastnino, ker bomo v nasprotnem primeru to sramoto internacionalizirali in svetu oznanili kakšno vlado ima Slovenija, ki taka, kakršna je, ne more biti pravna država. Kdor se bo še naprej upiral pravični vrnitvi bo obravnan kot sokrivec tatvini“.

Čas je, da se končno naše ljudstvo zdrami in se osvobodí kompleksa strahu, ki mu ga je vcepila Ozna in kasneje Udba, ter z vzvradno hrbtenico nastopi proti komunizem in njihovim lakajem. Treba je zahtevati popravilo krivic in delati za pravno, moralno in res demokratično državo.

Ob koncu bi vprašal še LDS kdaj nameravajo podpreti njihovega nekdanjega predsedniškega kandidata dr. Ljuba Sirca in mu pomagati pri vrnitvi premoženja, ki so mu ga ukradli komunisti?!

Vinko Levstik, Gorica

IZ ARHIVOV IN PREDALOV

Kaj si je Edvard Kocbek (še kot član Prezidija LR Slovenije) zapisal med drugim v svoj dnevnik leta 1948

7. marca: Danes komunistični totalitarizem je hujši od fašističnega, ker je zakritejši kompliciranější. Razvija vedno večjo formalnost v mišljenju in ravnanju, to se pravi, na eni strani silo in nasilje, na drugi pa relativizem, indiferenco in praznoto...

11. maja: v „Ljudski pravici“ od 9. maja berem v Malih oglasih čuden preklic. Neki referent za preskrbo iz Mozirja **preklicuje cerkveni krst nad svojim sinom, ki ga je oskrbela njegova žena, otrokova mati. Obenem preklicuje oba krsta botra.**

9. avgusta: Politično razpoloženje je zdaj že več kot krhko, ljudje so politično brezbožneži, nimajo niti mrvice vere v novo državo in novi red. Neprijazno gledajo na vse, na novi združni dom, na ljudski odbor in miličnike, na učitelje, na vse kar diši po oblasti...

12. avgusta: Preplašila naju je ugotovitev, da je Slovenija tako **gospodarsko izkoriščana kakor še nikoli doslej:** les, davki, prehrana, izguba delovne in strokovne sile...

14. avgusta: Zaradi totalitarizma je na vzhodu svoboda popolnoma **eliminirana**, na zahodu svoboda ni le formalna ter zaradi tega dopušča pojave osebne naprednosti...

16. avgusta: Kako je pošastno formalno vse, kar počenjam. Sprejemam žene na smrt obsojenih mož, stiskam roke maršala, generalov in ministrov **v sebi pa izgubljam svobodnega človeka, zgubljam polnega in angažiranega človeka...**

19. novembra: Kakšna črna žalost, ko pomislim s kakšnimi socialisti sem bil v partizanih obdan: Fajfar, Breclj, Brejc, tudi Zemljak in nazadnje duhovnik Mikuž. Kar zona me strese, ko nazaj gledam na **moralno negativnost, ki so jo vsi ti izražali.** Čudim se samemu sebi, da sem zdržal, da se nisem nalezal teme, pijanosti in nezdrave ambicioznosti, ki se je vseh po vrsti vrtoglavo prijela...

2. decembra: Ko sem začel listati po Djilasovih člankih, ki so izšli tudi v slovenskem prevodu sem slučajno odprl stran 30, kjer v hipernavdušenem članku berem take stavke: „Brez Stalina bi sonce mračno svetilo... Stalin je najpopularnejši človek... Vse ve in vidi, njemu nič človeškega ni tuje... V

ljubezni do njega postajajo mali ljudje veliki, večni, postajajo del nesmrtnega Stalina, Lenina naših dni..."

4. decembra: Brecelj in Vidmar sta pokazala svojo grdo, resnično grdo notranjost. Te besede zapišem pretehtano, premišljeno. Nikoli več ne bom mogel do nobenega izmed njiju obnoviti prisrčnih čustev. Brecelj bi zatajil vse na svetu, če bi to bilo politično koristno. Vidmar pa bo vedno igral servilno igro z makiavelistično prefinjenostjo...

8. decembra: Današnji osmi december je izgubil vse poteze nekdanjega Marijinega praznika, ki me nanj veže toliko spominov...

Istega dne: Razlikujem med Kardeljem in Kidričem tako, da mi je Kidrič kot Slovenec bližji od Kardelja. Kardelj mnoge ljudi med nami blefira s svojo navidezno razsodnostjo. Mislim, da je Kardelj nezdravi in strašnejši fantast od Kidriča, poleg tega pa Kardelj izživlja negativne poteze proletarca. O Kardelju znajo povedati vplivni slovenski partijci, da naravnost strastno vpliva na sociološko in kulturno nivelizacijo Slovenije (...) Kardelj se kratko in malo bolj bojim od Kidriča...

9. decembra: Če bi se izvršila kolektivizacija slovenske kmečke zemlje, se s tem storijo sunki proti naravi človeka in naroda... Partija napada in vznemirja kmeta samo zato, ker je v svojem bistvu antimaterialističen...

13. decembra: Na Primorskem je Tito nekje na polju dal ustaviti avto in vprašal staro žensko, kako ji gre. „Tako slabo, kakor še nikoli v življenju“, je odgovorila ženica, ki Tita ni prepoznala - .

17. decembra: Razpoloženje mi ni moglo prikriti žalosti, ki vlada med ljudmi, nimajo občutka polnosti, pravilnosti, nimajo občutka zadoščenosti. Nikjer veselja, razen v površnem delu mladine...

Istega dne: Danes je bila navadna seja predsedstva Prezidija...

Ob tej priliki se je začel razgovor o gospodarskih in političnih težavah. Kavčič je izjavil, da se prav bitka z njimi (t.j. kmeti) šele začena, in da bodo najdlje v dveh letih popolnoma strti... Nadaljni razgovor pa je bil bolj odkrit in žalosten, vsi skupaj smo ugotovili, da je Slovenija med vsemi republikami verjetno najslabša v političnem in gospodarskem pogledu (...) Kardelj, Kidrič, Leskošek nas ne zagovarjajo dovolj, ker se nočejo izročiti sumu, da so lojalni patriotje...

18. decembra: Pleterski prior mi je na obisku razodel, da je zakon o podržavljenju poslopij in hiš imel tako daljnosežne posledice, da bi redu odvezel tudi pleterski samostan... Ob tej novici, ki je zanjo v Sloveniji vedelo le nakaj ljudi, me je streslo in globoko sem se zamislil, kajti to dejanje, ki je zaenkrat pač le odloženo, je noro.

Dve pismi...

Spoštovani gospod Kozina!

Najprvo Vas lepo pozdravljam. Predno pa nadaljujem z mojim pismom se Vam hočem predstaviti: sem hči že dolgo pokojnega Antona Marolt o katerem ste vi pisali v prekomorski slovenski reviji, ki ji ne vem imena. Samo to so mi povedali ljudje, da nekaj nekdo piše o njem.

Ko sem bila na pokopališču, kjer imamo grob naših pokojnih, na katerem spomeniku smo dali napisati tudi ime našega očeta, se je ustavil ob grobu človek in me vprašal, če je to naš grob. Pritrdila sem mu in on mi je rekel, da si revijo lahko izposodim, če to želim. Šla sem do tistih ljudi in prebrala Vaše pisanje. Nisem mogla brati do konca, mi je bilo preveč hudo. Isti ljudje so mi skomandirali tudi vaš naslov in upam, da je pravi in tako sem se spravila k temu današnjemu pisanju. Sem pričakovala letos, da pridete v Kočevski Rog, kot ste prejšnja leta in se tam srečam z vami. Pa žalibog, Vas letos ni bilo. Zelo rada bi vas spoznala in še kaj drugega o mojem očetu vprašala.

V reviji pišete, da ste bili z njim pri Domobrancih na oklepem vlaku v Grosuplju. Jaz in moja starejša sestra Mimi sva bile enkrat pri očetu tam v tisti kuhinji, kjer je kuhal in celo prenočile v njej. To je bilo takrat, ko so avioni obstreljevali vlake z strojnimi velikega kalibra in prestrelili kotle lokomotiv. Še midve sva nekaj izstreljenih patronov nesle s seboj domov.

Zelo veliko smo morali pretrpeti od osvoboditeljev zato, ker je bil naš oče Domobranec in mi pa njegova bela družina. Bom za danes končala, pa drugič še kaj, če bo prišlo to moje pismo v Vaše roke.

V imenu nas Vseh ostanite lepo pozdravljeni.

Zofija Marolt

Spoštovani gospod Kozina!

Prejela sem Vaše pismo za katerega, lepa hvala. Kakor pišete ste Ribničan, kjer mi je precej poznano. Od naše mame mati je bila doma iz Goriče vasi. V Jurjevici smo pa imeli sorodnike. Večkrat smo se tam ustavili ob prilikah, ko smo šli na božjo pot k Novi Štifti.

Pišete, da ste veliko pretrpeli, pa vendar Vam je sedaj, dobro. Imate številno družino, zdrave otroke in gotovo je tudi nekaj za namenček

vnukov od Vaših sedmih otrok.

Pri nas je bila družina petih otrok, štiri dekleta in en fant. Najmlajša je bila ob koncu vojne, komaj leto stara. Jaz sem po rojstvu druga in se vsega zelo dobro spominjam. Imeli smo 30 arov zemlje in še tista je bila bolj kamnita, ter nekaj hoste in še to bi nam radi ukradli. Bilo je že vse narejeno za odvzem, pa je vendar eden, ki ga je pekla vest to preprečil. Bil je eden iz naše vasi, ki se je hvalil, koliko belih je spravil iz tega sveta v Kočevskem Rogu.

Drugače so nam pobrali, kar smo pridelali na skopi zemlji, da nismo imeli ničesar od garanja. Jaz sem hodila v šolo samo takrat, ko je bilo tako vreme, da sem lahko šla bosa, včasih še celo, ko je bilo malo snega. To je bilo dobro, da je bila šola le petnajst minut oddaljena. Mama je prosjčila, kot beračica po okoliških vaseh. Nekateri so ji dajali ubogaime, drugi so jo pa zmerjali. Kruha, otroci leta nismo poznali. Se še vedno spominjam, ko je bila Velika noč, ko je mama dala proso v mlin in z tisto moko spekla hlebček, da sem ga nesla žegnati, sosedja je dala jajček in to je bil naš žegen za Veliko noč, leta 1946.

Bližnjega sorodstva nismo imeli. Ubit je bil tudi mamin brat. Ata je imel dve sestri, eno v Italiji, od 1941. leta in nas ni marala. Druga je bila v Ameriki, ta pa je bila naša zlata Micka a nismo imeli njenega naslova. Prvo pismo je pisala leta 1946 marca, potem nam je pa ona pošiljala, da nismo nagi hodili in stradali. Ko bi nje ne imeli, ne vem, če bi preživeli. Brat Tone, sedaj star 61 let je zelo duševno prizadet in je v vsem odvisen od moje pomoči. Setra Rezka je pa tudi taka, da ni sposobna za kakšno službo. Jaz sem delala v tovarni na Krki in si prislužila pokojnino in s tem se preživljamo, še trije živi člani naše družine. Starejša sestra se je poročila in ni imela otrok. Najmlajša Pepca je imela štiri hčerke in je umrla v svojem 31. letu starosti, leta 1975. Mož je ostal sam in je šla k njemu naša mama, da je skrbela za otroke in gospodinjstvo. Bila je tam devet let in umrla 1984. Bom končala z mojim jadikovanjem. Pozdrave Vam in Vaši družini.

Zofija Marolt

P.S. Pošiljam vam dve sliki. Sem jih dala preslikati za slučaj, če se pismo izgubi. Gotovo boste katerega od njih prepoznali.

Slike so že precej slabe, saj smo jih skrivali skoraj pol stoletja in jih še kot otroci večkrat skrivaj pregledovali.

Iskren pozdrav, rojakinja Zofija.

Od leve na desno ležita (mislim, da me spomin ne vara) brata Matija in Milan Lužnik. Za njima pasedijo od leve na desno: Koščak Stane iz Gabrovca na Krki, poleg njega mlad študent iz Ljubljane Koman Polde, katerega so komunisti ustrelili v Kranju po prihodu iz Vetrinja. Naslednji je Jože Grabnar, doma nekje iz bližine Trebnje. Naslednja dva nepoznana. Stojčča

zadnja vrsta, od leve na desno: prvi nepoznan, drugi Vidic Nace, tretji z brki Anton Marolt (kuhar) iz vasi Podbukovje na Krki, naslednji na njegovi levici zadaj, Žužek doma iz okolice Vel. Lašč (kuhar) nato dva neznana, naslednji pa je Mehle Ivan iz Cikave pri Grosuplju, poleg njega pa Miha Brenčina iz vasi Vinice občina Sodražica.

Stojijo od leve na desno: Anton Marolt, Knavs France, naslednji nepoznan, Polde Koman, Vidic Nace, Mehle Ivan, naslednji nepoznan in na skrajni desnici Stane Koščak. Na vagonu stojijo: na levi Miha Benčina v sredini France Kozina in na najvišji točki, Pavel Kogej. Morda je kdo, ki bo prepoznal tudi ostale.

Ob 92. letnici majorja Paul H. Barre-ja

Krajevni odbor društva TABOR je 21. aprila 1996 priredil slavnostno kosilo na čast kanadskemu majorju P.H. Barre-ju ob njegovemu 92. letnemu jubileju v slovenski restavraciji Linden. Kmalu po 12 uri opoldne so se gostje začeli zbirati v dvorani in pred eno uro je bila dvorana že dobro napolnjena. Takrat sta Peter Pavlin in njegova žena Štefka pripeljala gosta Barreja v dvorano, kjer smo ga vsi stoje pozdravili z velikim aplavzom. Brez večjih težav so se gostje zvrstili ob mizah, saj je bilo preko 170 ljudi navzočih ob sprejemu. Program je vodil sin pokojnega predsednika Tabora Staneta Pleškota, ing. Ciril Pleško. Govorili so razni predstavniki društev: predsednik Tabora, Blaž Potočnik, ing. Ciril Pleško, Luka Jamnik, ki je odlično podal življenjsko pot majorja Barreja, njegovo vojaško kariero ter omenjal kako je na lastno odgovornost v Vetrinju ustavil vračanje domobrancev in civilistov koncem maja v letu 1945. Ema Pogačar ga je pozdravila v imenu Slov. Kanad. Sveta, prof. Jože Petrič pa mu je izročil pozdrave Corselisa ter grofa Tostoja iz Anglije.

Spomnili smo se tudi pokojnega predsednika Staneta Pleškota z enominutnim molkom. Prisotna sta bila tudi duhovnika gg. Jože Časl in Pavle Novak, ki je zmolil molitev pred kosilom. Major Barre je kljub visoki starosti delil veselo razpoloženje med gosti in imel na koncu programa zahvalni govor. V dvorani je vladalo prijetno razpoloženje. Šele popoldne so se začeli ljudje počasi razhajati na svoje domove s prijetnimi občutki, da so počastili človeka, ki je rešil sigurne smrti preko 6.000 Slovencev. Predsednik društva Tabor je naprosil navzoče za pomoč pri nabirki za spominsko ploščo v Šentrupertu na Dolenjskem in v 15 minutah sta deklici v narodnih nošah nabrali preko tisoč dolarjev, katero vsoto je predsednik B. Potočnik izročil soborcu Stanetu Lamovšku, ki bo to vsoto poslal v Šentrupert.

Brez dvoma nam bo ta slovesnost ostala v trajnem spominu in vsi želimo majorju Barreju še mnogo zdravih let!

Med gosti je bil tudi rešenec iz Kočevskega Roga, France Kozina z ženo, nekaj rojakov iz Montreala, Orillie, Minnesote, ZDA. Po kosilu je dr. Peter Urbanc razlagal gostom, kaj je ilustracija o kateri se zadnje čase

mного govori in piše. Major Barre je stanoval nekaj dni pri družini Petra Pavlina, ker se je drugega dne tudi udeležil slavnosti slovenskega kardinala dr. A. Ambrožiča v katedrali sv. Mihaela. V hotelu Marriott je bil sprejem mnogih gostov in naš slavljenec major Barre je sedel poleg kardinala, ko so mnogi častitali novemu princu katoliške cerkve.

Obema želimo v bodočnosti še mnogo let zdravja in uspehov v življenju!

Predsednik društva Tabor - Kanada
Blaž Potočnik

Iz slavnostnega govora predsednika Blaža Portočnika

Spoštovani gostje, dragi rojaki in rojakinje, dragi soborci!

Vsi, ki ste prihitei na to slavnostno kosilo „bodite prav priosrčno pozdravljeni! Društvo TABOR je priredilo ta banket na čast majorju Barreju ob njegovi 90 letnici, ki jo je praznoval meseca februarja v letošnjem letu. Vsem nam je znano, kaj je major Paul H. Barre storil za slovenske begunce v taborišču Vetrinje koncem maja 1945. Ko je prišel k njemu pokojni zdravnik dr. Meršol s prošnjo, da bi ustavil vračanje naših domobrancev in civilistov v Titovino v sigurno smrt; On je to storil brez vednosti svojega predpostavljenega generala. S tem humanim dejanjem je rešil sigurne smrti preko 6.000 preostalih civilistov in domobrancev, ki so bili potem kmalu poslani v različna taborišča širom Koroške, od tam pa so

Major Paul H. Barre v razgovoru z go. Emo Pogačar in go. Štefko Pavlin v Linden restavraciji (Torontu) na slavnostnem domobranskem kosilu

odšli ščasoma v različne dežele v emigracijo.

Hvaležni smo mu vsi Slovenci in Slovenke, ki smo po njegovi zaslugi ostali živi, si ustvarili družine in zaživel pravo svobodo v Kanadi in drugje po svetu. Na žalost pa je med nami nekaj takih, ki so za nami prišli pozneje, nam nasprotujejo in blatijo resnično zgodovinsko preteklost. Na žalost so taki celo med duhovniki, ki blatijo pokojnega škofa dr. Gregorija Rožmana.

Naše vrste se krčijo. Bela žena vedno pogosteje posega v naše družine, zato ohranimo naše poslanstvo in zvestobo Bogu in svojemu narodu, kakor nam poje domobranska pesem: Strnimo se v enoto, kamenito gmoto, sovrag ob njej razbil si bo glavo!

Še nekaj dni in že bo preteklo 4. mesece odkar nas je zapustil dolgoletni predsednik Stane Pleško, mož pokončnega značaja, spomnili se ga bomo z enominutnim molkom!

Ob koncu bi se rad zahvalil še enkrat vsem, ki ste se odzvali našemu vabilu ter prihiteli na to slavlje, da počastimo velikega dobrotnika in prijatelja slovenskega naroda: majorja Pavla Barreja

V restavraciji Linden - Toronto
Major Barreja stoji z šopkom v gumbnici za predsednikom
Potečnikom (sedeč v sredi s šopkom)

Franjo Mejač - 80 letnik!

Franjo je bil rojen 19. maja 1918 v Zalogu pri Ljubljani. Ljudsko šolo je končal v Zalogu. Kot že preje dva njegova brata je tudi on odšel v Ljubljano na klasično gimnazijo, kjer je tudi maturiral. Misлил je na nadaljni študij na juridični fakulteti, pa ga je prehitela vojna.

Ko se je pojavila OF se je nekaj časa skrival ker so ga hoteli mobilizirati. Vedel je, kaj je OF, zato se je pridružil domobrancem v Polju. Od tam je z domobranci odšel preko Pijave gorice v Višnjo goro, kjer je bil komandir čete. Ob koncu vojne, leta 45 pa se je z domobranci umaknil na Koroško, v Vetrinje. Kot vsi ostali je bil tudi on z bratoma določen za transport v „Palmanovo“ - ko pa se je izvedelo za izdajstvo domobrancev je ponoči izginil in se tako rešil pokola. Naslednja leta je preživel v Spittaskem taborišču kot policaj. Leta 47 se je tam poročil z Minko, s katero sta bila prijatelja še doma. Lani je obhajal 50. letnico poroke s „ta pravo ohcetjo“, saj je v taborišču ni bilo. Vsi domobranci in Triglavčani smo se veselili z njima.

Iz Spittalskega taborišča je Franjo z družino, z bratom in sestro prišel v Missouri, od tam pa v Milwaukee, kjer Mejačevi živijo še danes. Franjo ni držal križem rok ko je prišel v Ameriko. Ko so ustanovili društvo protikomunističnih borcev je bil Franjo takoj zraven. Ko so kupovali zemljo, kjer naj bi se zbirali protikomunistični Slovenci, je bil Franjo tisti, ki je hodil in iskal dokler niso našli zemljišča, ki je sedaj Triglavski park. Kot večletni predsednik društva je Franjo vedno delaven in agilen pri

Soborec - prijatelj Franjo z ženo Minko v Triglavskem parku - U.S.A.

olepšavanju tega koščka naše zemljice.

Franjo je tudi predsednik našega društva Tabor - Milwaukee od vsega početka. Pod njegovim vodstvom prirejamo spominske proslave za naše pobite junake že vsa leta, odkar smo v novi domovini. Franjova družina šteje poleg treh sinov in ene hčerke še 10 vnukov, ki so vsi stalni gostje na Parku in zavedni Slovenci.

Vsi Taborjani in vsi Triglavčani ti kličemo: Franjo, še na mnoga zdrava in srečna leta, v veselje tvojim dragim in prijateljem, v ponos Sloveniji z domobransko idejo za Boga, narod, domovino.

Tvoji Taborjani

Marjan Šušteršič - 75 letnik

Kdor ga pozna mu gotovo ne prisoja teh let. Rodil se je 31. januarja 1923 v trnovski fari. Že v mladosti je bil vodilni član katoliških organizacij. Zato ni čudno, da je leta 1943 vstopil v slovensko domobranstvo - kot še drugih pet članov njegove družine.

Ob koncu vojne so brata Maksa ubili neznano kje, sestra Jelica je pa pet let prestala rdeče ječe. Marjanu in ostali družini se je posrečilo emigrirati v Argentino. Tukaj se je uspešno posvetil svojemu fotografskemu poklicu. Poročil se je s Tinko Vombergar, a vd'ove! pred desetimi leti.

Ta čas je pridno deloval pri Taboru in odborih Slovenske pristave, Slomškovega doma, ter kot član Marijine legije, Kulturne akcije in SKD.

Naše publikacije so polne njegovih posnetkov. Od Duhovnega življenja - iz časov ko je bil njegov tehnični urednik - preko Svobodne Slovenije do stenskih koledarjev in izdaja spominskih razglednic.

Marjan če le more takoj poprime za vsako delo za katerega je naprošen. Pravi, da mu tako narekuje njegovo prepričanje, versko in narodno.

Naj ga dobri Bog ohrani takšnega še mnoga leta!

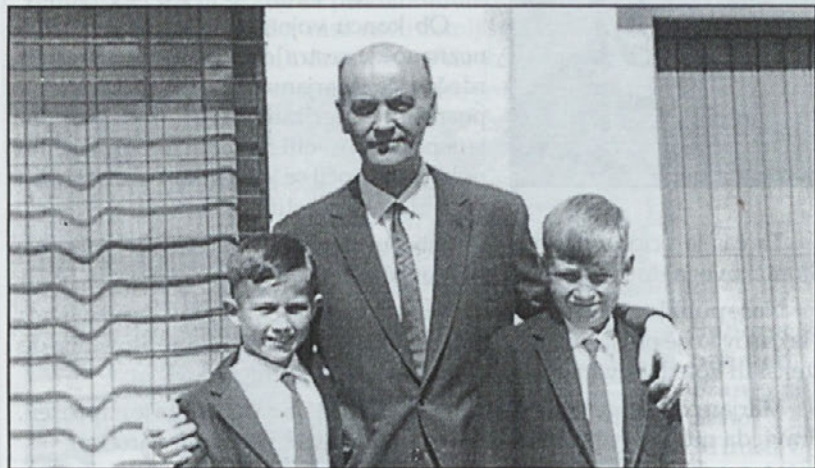
Njegovi prijatelji in soborci

Nadporočniku Miroslavu Mršolu v spomin

Miroslav je umrl v Ljubljani 23. decembra lani in je pokopan na Žalah. Rojen je bil avgusta 1917 v Kovorju pri Kranju. Srednjo šolo je končal na kranjski gimnaziji, njegova mati in stric škof Pogačnik sta želela, da bi bil Miroslav advokat, zato se je vpisal na pravno fakulteto v Ljubljani. Čez leto dni je šel prostovoljno služiti vojaški rok. Ko se je vrnil je nadaljeval s študijem prava. Toda njegova močna želja do vojaškega stanu je šla preko želje domačih. Vpisal se je na vojno akademijo v Beogradu. Po končanem študiju treh let je bil dodeljen v planinski polk v Škofji loki. Njegov poveljnik je bil stotnik Vuk Rupnik. Za njim je Miroslav prevzel mesto četnega komandirja.

Ob razpadu Jugoslovanske vojske leta 1941 se je vrnil v Kovor. Nemci so ga izselili v Srbijo z vso družino. Iz Srbije se je zatekel v Ljubljano. Tu pa so ga aretirali Italijani in poslali v internacijo v Gonars.

Po razpadu Italije, se je vrnil v Ljubljano in naslednji mesec - oktobra 1943 stopil v domobranske vrste. Kot vojaški inštruktor je na Realki pripravil elitno četo, s katero je bil poslan v Kočevje.

Buenos Aires, birma 1970: Miroslav Mršol, birmanski boter sinovoma J. Ahčina.

Marca 1944 ga je generalštabni podpolkovnik Ernest Peterlin poklical v Ljubljano in ga imenoval za svojega adjutanta na štabu „Šolske skupine“.

Postala sta zaupna prijatelja ter pripravljala načrte presnovanja in premikov domobranske vojske za leto 1945, kar pa ni prišlo do izvedbe, ker je Gestapo odkrila pripravo, ter aretirala podpolkovnika Peterlina, majorja Križa in kapetana Ilovarja.

Mršol je ostal adjutant na štabu Šolske skupine do 3. maja 1945, ko ga je general Krener dodelil na „Organizacijski štab“.

8 maja se je s svojimi fanti umaknil na Koroško. Ko je bilo potrjeno, da Angleži vračajo domobrance, je vsem svojim vojakom pripravil in razdelil zemljevide za pot v Italijo, kamor so se, razen enega, vsi rešili. Tudi on je odšel v Italijo in od tam v Argentino. Leta 1971 ga je zadela srčna kap, na kar se je upokojil. Leta 1972 se je vrnil v Slovenijo, kjer sedaj počiva v domači zemlji.

Miroslav Mršol je bil dober vojak in še boljši prijatelj, do smrti zvest svojim idealom.

Zdravo Miro!

Ahčin Jure

Stane Ulčar, umrl

5. okt. 1997

Bela žena Smrt vse prepogosto pobira naše rojake in rojakinje v Torontu, tako je pobrala 5. oktobra znanega kulturnega delavca in pionirja slovenske župnije v New Torontu, Staneta Ulčarja rojenega v Homcu na Gorenjskem leta 1919. Kot mladenič se je zaposlil pri blagovni tvrdki Sevan v Ljubljani in bil aktiven pri katoliških organizacijah. Ker je bil odločen protikomunist se je v letu 1945 podal na Koroško v begunstvo z ostalo množico vernih Slovencev. Znan po poštenosti in iskrenosti je v taborišču Kelerberg bil postavljen za glavnega kuharja, nato pa tudi za šefa kuhinje v Steinfeldu, kjer je bilo več Slovencev zaposlenih pri lesni industriji. Poročil se je z Francko Zlate, emigriral v Kanado, delal na kmetiji ter po enem letu kontrakta se za stalno naselil v Torontu. Z ženo sta imela pet otrok, eno hčerko in štiri sinove, zaposlil pa se je v tovarni Christie, kjer je delal do svoje upokojitve. V letu 1972 mu je umrla žena Francka, ki mu je pustila mlade sinove, katerim je bil mnogo let oče in mati. Globoko veren je prebolel tudi to tragedijo, sodeloval je pri ustanovitvi slovenske župnije v New Torontu, bil vedno aktiven pri cerkvenih odborih in pomagal vsepovsod kjer je bil potreben pošten človek. Pri številnih pogrebih je vedno pomagal z ozvočenjem na pokopališčih, ko je duhovnik molil za pokojne. Ob njegovem pogrebu mu je ob grobu spregovoril njegov prijatelj Blaž Potočnik, predsednik društva Tabor, ki ga je poznal še iz mladih let v Ljubljani. Slovenska skupnost bo zelo pogrešala Staneta Ulčarja, ki sedaj

počiva v grobu ob pokojni Francki. Hčerki Majdi in družini, vsem štirim sinovom ter njihovim družinam naše iskreno sožalje!

Dragi Stane, mirno počivaj v kanadski zemlji!

Tvoj prijatelj Blaž Potočnik

Mehle Franc umrl

18. okt. 1997

Mehle Franc je bil doma iz Rudnika pri Ljubljani, rodil se je 28. jan. 1925. Ker je bil iz verne družine se je med revolucijo pridružil skupaj z bratom Ivanom domobrancem. Brat Ivan je bil vrnjen iz Vetrinja ter umorjen v Kočevskem Rogu. S sestro Fani por. Petrič sta emigrirala v Kanado v letu 1948, kjer sta si ustvarila vsak svojo družino. France je bil vsa leta odločen protikomunist in vedno je zagovarjal domobranske borbe proti brezbožnemu komunizmu. V Torontu se je poročil z Magdo Rapuš. Rodili sta se jima dve hčerki, ki sta obe poročeni. Navezal je stike z zgodovinarjem grofom Tolstojem ter se redno dopisoval z njim in ga tudi gmotno podpiral. Pred nekaj meseci je izvedel v bolnici, da je težko bolan in da so mu meseci šteti, toda nihče ni pričakoval, da ga bo zahrbtna bolezen tako hitro pobrala. France je bil kot veren mož tudi na to pripravljen in za zadnjo uro je bil pri njemu duhovnik iz bližnje župnije in ga pripravil na smrt. Umrl je na soboto 18. oktobra 1997 okoli 11. ure dopoldne.

Ženi Magdi in hčerkama z družinama ter sestri Fani z družino in svakinji Sonji Valant z družino naše iskreno sožalje, Francetu pa želimo zaslužen počitek pri Bogu!

Taborjani v Torontu

Govor ob odprtem grobu

Dragi naš soborec in prijatelj France!

V slovo bi Ti rad spregovoril nekaj besed v imenu Tvoje žene Magde ter obeh hčera z družinami in tudi v imenu Tvojih prijateljev ter kolegov-policistov iz begunskega taborišča Spittala. Dobro smo se razumeli med seboj, saj smo bili vsi enega mišljenja, odločni v svojih načelih, mladi in polni življenja. Po Božji dobroti in po poštenosti in prevdarnosti našega dobrotnika Paul Barreja ter zdravnika dr. Mršola nam je bilo prizanešeno mučenje in trpljenje po Kočevskih breznihi ali pa v Teharskem taborišču. Verni in poštenu mladeniči smo čakali v taborišču, da odidemo v emigracijo

široom sveta ter začnemo normalno življenje v novi domovini. Brata Ivana je pogoltnila kočevska noč, Ti in sestra Fani ter oba starša pa ste se z ostalimi begunci preselili v Kanado ter se končno ustalili v Torontu.

Še so mi v spominu časi, ko smo s Tvojim pokojnim očetom igrali tarok ter z drugimi prijatelji se veselili nove svobode. Poročil si se z Magdo Rapuš in lepo sta vzgojila obe hčerki, ki sta poročeni in imata svoji družini. Pogrešali Te bomo vsi: žena in hčerki, kakor tudi vsi Tvoji prijatelji soborci! Navezal si stike z grofom Tolstojem, se redno z njim dopisoval ter ga tudi več let finančno podpiral, ker si se zavedal koliko dobrega je storil on za slovenski narod, ko je razkril zločin partizanskega pokola.

Redčijose naše vrste, dragi France, toda ob Tvojem grobu Ti obljubljam Tvoji soborci in prijatelji, da bomo ohranili svojo zvestobo domobranstvu in nikdar klonili pred raznimi farizeji in lažnivimi apostoli, ki so 50 let metali blato na nas!

Naše geslo je bilo in bo: Bog, narod, domovina in tudi Ti si se tega gesla krepko držal vse življenje! Spočij se dragi France v tej kanadski zemlji poleg svojih staršev in svakov, ki so nas predčasno zapustili! Ženi Magdi in hčerkama z družinama ter sorodnikom pa še enkrat izrekam naše globoko sožalje!

Prijatelj

Blaž Potočnik

Pahulje Janez, umrl

10. sept. 1997

Pahulje Janez se je rodil v Prigorici, Dolenja vas pri Ribnici leta 1917 v družini sedmih otrok. Kot mladenič se je izučil zidarske obrti in kot zidarski mojster tudi nadaljeval s to obrtjo večji del svoje emigracije tudi v Kanadi, kamor se je preselil v letu 1948. Med revolucijo se je pridružil domobrancem in ostal zvest svojim načelom prav do smrti. V Torontu se je poročil z Zinko Oven iz Gaberja pri Dobrovi ter sta imela tri otroke, eno hčerko ter dva sinova, ki so vsi zelo aktivni pri slovenski skupnosti v Torontu. Pred 28 leti so mu zdravniki zaradi bolezni odrezali eno nogo, po 15 letih pa še drugo in tako je morala skrbna žena voziti Janeza stalno na vozičku. Ko se je ustanavljala slovenska župnija in so župljani - obrtniki zidali cerkev in dvorano je tudi Janez priskočil na pomoč kot zidar pri prostovoljnem delu. Za vse to nesebično delo ga bo Bog gotovo bogato poplačal. Zadnje mesece je veliko trpel in Bog ga je rešil tega trpljenja 10. sept. 1997, ko je mirno zaspal v bolnici. Ženi Zinki, otrokom in njihovim družinam naše iskreno sožalje!

B. Potočnik

France Debevec

Krajne družine v Begunjah in v Bezuljaku so notranjskim zdomcem dobro znane. Družine so dale v boju za svobodo slovenskega naroda proti komunizmu številne žrtve. Partija je v teh krajih začela v začetku svojega zločinskega dela ustrahovati poštene Begunce, da bi jih pridobila za svoje uničevalne načrte. Ljudstvo je v začetku verjelo komunističnim vabam. Komunisti so ljudem lagali, da so četniki, pristaši upora proti Italijanom. Župnik Turk in njegovi prijatelji so kmalu spoznali, da se za temi skrivajo komunisti, med njimi znani delomrzneži.

Prva komunistična žrtev je bil Marjan Pregelj. Bil je pri sestri Anici, Medenovi ženi. Komunisti so ga hoteli ubiti, pa ga je rešil s svojim telesom Marjan. Druga žrtev komunističnega nasilja je bil Hiti Janez, za njim Hiti France, oba člana Katoliške akcije. Na dan umora dr. M. Natlačena so komunisti ubili Debevca Janeza (16.10.1942). Komunisti so ubili v Jelendolu Debevca Jožeta in neznanom kje njegovega brata Toneta.

Menešija je dala na oltar boja proti komunizmu dvesto borcev. Župnijske plošče dokazujejo, da so komunisti v Begunjah in v okolici pobili dvesto nasprotnikov OF in KPS, vaški stražarji le enega komunista.

Sedmega oktobra nas je presenetila vest o smrtni nestreči 73. letnega domobranca Franceta Debevca iz Begunj. Nesreča ga je presenetila pri obiranju jabolk v njegovem sadovnjaku. Pokojnega Franceta so položili k večnemu počitku naslednji dan številni Begunjski in župnik, vreden manestnik po komunistih ubitega župnika Turka.

Pokojni France je veliko trpel. Bolela ga je smrt Ložeta Debevca, ki je zgorel v Gračovem v partizanskem napadu.

Kot mladenič se je prijavil domobrancem. Komunisti so ga ujeli na Dolenjskem in ga odpeljali v Teharje. Tu je doživel trpljenje bratrance Ložeta Debevca in drugih trpinov. Komunisti so ga kot mladoletnika, po mučenju odpeljali v Šent Vid in tam izpustili. France je doživel preganjanja, mučenje in se končno fizično in duševno uničen vrnil na svoj dom v Begunje. Skrušenega so ga poslali v bolnišnico, da se je malo opomogel. Njegovo trpljenje je povečala smrt njegove matere in odsotnost brata Tončka v Argentini in brata Jožeta v Avstraliji.

Vsem Kranjčim izrekamo naše sožalje.

Osebo sožalje izrekam bratoma Tončku in Jožetu ter bratrance L. Debevcu in Anici Debevec por. Skoberne.

Pristavski

DAROVALI SO

Za Rožmanov dom

Za 50. obletnico poroke Gregorič Vere in Lojzeta Seljak Tone	C\$D 200.-
V spomin pok. Jakuš Tugomirja, Jamnik Ludvika, in Pepevna Franka Kuk Marija	C\$D 45.-
V spomin pok. Pepevna Rozke Sifrer Antonija in Frank	C\$D 100.-
V spomin pok. Pepevna Rozke Ziernfeld H.F.	C\$D 500.-
V spomin na moža Toneta Koritnik Francka	C\$D 20.-
Veronika Fajfar Potočnik namestio cvetja na grob botru Mirotu Mršolu	U\$S 100.-
Majda Knap	U\$S 50.-
Zupančič Ivanka	U\$S 10.-
Lenarčič Alfonz	U\$S 10.-
Vili in Rela Zadnikar v spomin pok. Janeza Pičman	U\$S 15.-
Neimenovani v spomin pok. Janeza Pičman	U\$S 15.-

Za tiskovni sklad

Kastelic Iva	C\$D 5.-
V spomin p. Franc Mehle Žumer Anica	C\$D 50.-
Meglič Ignac	C\$D 25.-
Berkoec Stane	C\$D 5.-
Dejak Ignac	C\$D 15.-
Ferkul Edi	C\$D 5.-
Genorio Karl	C\$D 20.-

Kastelic Jože (38)	C\$D 15.-
Koželj Jože	C\$D 10.-
Matašic Janez	C\$D 25.-
Pogačar Jože	C\$D 50.-
Resnik Rudi	C\$D 5.-
Tomšič Franc	C\$D 5.-
Kastelic Ludvik	C\$D 10.-
Gorjup Tone	C\$D 5.-
Staniša Franc	C\$D 5.-
Jaklič Jože	C\$D 5.-
Petrič Fani	C\$D 10.-
Šuligoj Danica	C\$D 5.-
Žumer Anica	C\$D 5.-
Stražar Julka	C\$D 5.-
Rebernak Mari (Montreal) ...	C\$D 10.-
Rabzel Francka „	C\$D 10.-
Rupnik Ivan „	C\$D 10.-
Petkovšek Vinko „	C\$D 20.-
Starič Lojze „	C\$D 20.-
Starič Lojze „	C\$D 50.-
Ziernfeld H.F.	C\$D 100.-

Za Tolstojev sklad

Gospa Kraljič iz Minnešote ...	U\$S 40.-
Kavčič Francka	U\$S 16.-
V spomin pok. Mehle Frank Lorenz in Rene Bircz	U\$S 20.-
Vavpetič Blaž in Mici Madison OH US.	U\$S 10.-

Za Ljubljanski Domobranski spomenik

Trpin Jani	U\$S 100.-
------------------	------------

Naša naslovnna slika

Steboj smo trpeli, bili krivo obtoženi, ponižani in mučeni.

Zate in za našo Slovenijo smo umirali.

VSEBINA

Spoštovanje in zahvala - Florjan Šlak	97
Ko se zmračí - Igor	100
Smo in ostajamo - I. Korošec	101
Svetinjica Brezmadežne - P. Bazilij	103
Odlomek - Mira Kosem	105
Pot v begunstvo - S. Vera Pavla Škrbec	106
Novakovi - Stane Pleško	109
Domobranski kurati - A.T. Južna Amerika	114
Papež Janez Pavel II. ped Brezjansko Marijo	116
Potop - I. Korošec	117
I. nacionalna ilegala - Rizba Ciril Skebe - Ciko	118
Glas iz Teharskih grobov - Janez Rebec	119
Trije od odgovornih zločincev	120
Odgovor škofa Rožmana	121
Misli o „Vencu“ pisatelja Janka Moder - Sl. S.	125
V spomin Mariji Gruden - Vinko Levstik	127
Pontifikalna maša kardinala Ambrožiča - L. Blaž Potočnik ..	128
Primer hotela Toplice - Vinko Levstik	129
Iz arhivov in predalov - Miha Benedičič	130
Dve pismi - Zofija Marolt	132
MED NAMI	135
ODŠLI SO	140
DAROVALI SO	III

Hurlingham
Sucursal
Correo
Argentino
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 1596

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 2619